

Att värdera åtgärdsförslag i samhällsanalyser

- en fallstudie av områdesanalys i Rågsved

Sofie Wedin

**Fakultet: Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap, LTJ
VT 2011**

**Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU
Hållbar Stadsutveckling – ledning, organisering och förvaltning
Alnarp**

Sveriges Lantbruksuniversitet

Examensarbete

Att värdera åtgärdsförslag i samhällsanalyser

- en fallstudie av områdesanalys i Rågsved

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Författare: Sofie Wedin

Program: Hållbar Stadsutveckling – ledning, organisering, förvaltning

Huvudområde: Landskapsplanering

Fakultet: Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap, LTJ

Nyckelord: områdesanalyser, åtgärdsförslag, värderingar, prioriteringsarbete, social prioriteringsmodell, ekonomisk prioriteringsmodell

Handledare: Hanna Elgåker, SLU Alnarp, Lantbrukets byggnadsteknik (LBT)

Examinator: Tiina Sarap, SLU Alnarp, Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap (LTJ)

Kurstitel: Självständigt arbete i hållbar stadsutveckling

Kurskod: SLU-30218

Omfattning på arbetet i hp: 30 hp

Nivå och fördjupning: Avancerad E-nivå

Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2011

Abstract

The urban situation today, with a majority of people living and working in the cities, puts high pressure on a well-functioning planning process. This thesis investigates how a consulting-firm called Urban Utveckling och Samhällsplanering AB can develop their analyzing tools when evaluating urban areas, since the analysis today doesn't include argumentations for prioritizing certain actions. The suggestion was to develop a prioritizing process, which would take into account important aspects of urban planning that could affect such valuations. Based on interviews with local actors, social and economic aspects were compared and considered in relation to each other and in relation to the purpose of the analysis – which was that the area should become better both for the property manager and the inhabitants of Rågsved. The result presented five actions that through their social impact – connected to the purpose of the analysis – should be considered more concerned than the rest. The result also contributes with recommendations for the company to consider in their further analysis, for example to involve citizens, be aware of other valuation aspects than the most obvious ones and to make sure that the purpose of the analysis strengthens the prioritizations.

Key words: area analysis, action proposals, values, prioritizing process, social model for prioritizing, economic model for prioritizing

Sammanfattning

Den urbana situationen idag, med en majoritet av människor som bor och arbetar i städerna, sätter stor press på en välfungerande planeringsprocess. Denna uppsats undersöker hur konsultföretaget Urban Utveckling och Samhällsplanering AB kan utveckla sina analysverktyg när de utvärderar urbana områden då analyserna idag inte argumenterar för prioritering av särskilda åtgärder.

Förslaget var att utveckla en prioriteringsprocess som skulle ta in viktiga aspekter av urban planering i beräkningarna, aspekter som skulle kunna påverka denna process. Baserat på intervjuer med lokala aktörer jämfördes sociala och ekonomiska aspekter med varandra och i relation till syftet för analysen, vilket var att området skulle förbättras både för fastighetsförvaltaren och för invånarna. Resultatet presenterade fem åtgärder som genom deras sociala påverkan – kopplat till syftet för analysen – borde anses mer aktuella än de övriga. Resultatet bidrar med rekommendationer till företaget i deras fortsatta analyser, t.ex. att involvera medborgare, vara medveten om andra värderingsaspekter än de mest uppenbara och att försäkra sig om att syftet för analysen stärker prioriteringsvalen.

Nyckelord: områdesanalyser, åtgärdsförslag, värderingar, prioriteringsarbete, social prioriteringsmodell, ekonomisk prioriteringsmodell

TACK

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Hanna Elgåker vid SLU i Alnarp som har stöttat mig och gett mig konstruktiv kritik genom hela arbetsprocessen.

Tack även till Urban Utveckling och Samhällsplanering för att ni möjliggjorde ett samarbete till denna uppsats och för intervjuer och material.

Tack till Stockholmshem för intervjuer och material.

Slutligen vill jag rikta ett stort tack till alla de personer som har tagit sig tid att ställa upp på intervjuer, era synpunkter har varit värdefulla för denna uppsats.

Innehållsförteckning

1	Inledning	7
1.1	Behovet av analyser och utvärderingar i samhällsplanering	7
1.2	Syfte och mål.....	10
1.3	Rågsved	10
1.4	UUS:s områdesanalys av Rågsved	12
1.5	Frågeställningar	13
1.6	Disposition.....	14
1.7	Avgränsningar	14
2	Material och metod	17
2.1	Första delen - Fallstudien	17
2.1.1	Kort demografisk beskrivning av Rågsved.....	18
2.1.2	Observationer i Rågsved	20
2.1.3	Aktörer i Rågsved: Intervjumetod och intressentanalys	23
2.2	Andra delen – den analytiska studien.....	27
3	Resultat och diskussion.....	28
3.1	Första delen - Fallstudien av Rågsved, vem tyckte vad?	28
3.2	Andra delen - Den fördjupande analysen, prioritering av åtgärdsförslag	40
3.2.1	En social prioriteringsmodell – hur kan sociala förmåner värderas?.....	42
3.2.2	En ekonomisk prioriteringsmodell – hur kan ekonomiska utgifter värderas?	46
3.2.3	Prioriteringsavvägningar och värderingsarbete – vad styr?	49
	Prioriteringsmodeller och prioriteringsförslag för Ervallakroken	51
	Prioriteringsmodeller och prioriteringsförslag för Nyckeln	54
3.3	Metoddiskussion – lärdomar och problematik på vägen.....	57
3.4	Rekommendationer till UUS	61
4	Slutsats	63
5	Källförteckning	64
6	Bilagor.....	67

1 Inledning

1.1 Behovet av analyser och utvärderingar i samhällsplanering

År 2005 bodde 84 % av Sveriges befolkning i tätorter och 87 % av befolkningen jobbade i tätorter (SCB a). Denna urbanisering ställer stora krav på en väl fungerande stadsplanering, planering som handlar såväl om att utveckla nya områden i staden som att förbättra kvalitén i befintliga områden. Denna uppsats undersöker hur företaget Urban Utveckling och Samhällsplanering (UUS) är med i processen med utvecklandet av befintliga områden i staden, genom att uppsatsen djupstuderar företagets arbete med områdesanalyser och analyserar hur både processen med och resultaten av dessa analyser kan förtydligas. Uppsatsens syfte och mål kommer att redogöras för längre fram, nedan presenteras en bakgrund till uppsatsämnet och tankar om dagens samhällsplanering och samhällsutveckling¹.

Boverket tog, på uppdrag av regeringen, 2004 fram en rapport kallad "Hållbara städer och tätorter i Sverige" i vilken de utreder begreppet hållbar utveckling i relation till termerna kvalité och attraktivitet (Boverket, 2004). Inom dessa begrepp ingår invånarnas lika möjligheter till delaktighet, sysselsättning och jämlik välfärdsfördelning, vilka ska uppnås i koppling till de lokala förutsättningar som finns i städerna och tätorterna. I somliga av Sveriges tätorter och städer behöver attraktiviteten och kvalitén förstärkas för att området ska kunna vända sin, av Boverket (2004) kallad, "negativa spiral" vilken kan börja med igenstängda butiker och ett minskat serviceutbud, faktorer som sedan orsakar minskade hyresintäkter och sjunkande fastighetspriser. Dessa faktorer leder i sin tur till sämre fastighetsunderhåll och mindre möjlighet till banklån, vilket i sin tur bidrar till att kulturutbudet sänks, mötesplatserna minskar och husen blir sämre underhållna. För att motverka att en form av tätortsutglesning och segregation uppstår i spåren av denna negativa spiral krävs därför insatser som ser till stadsförnyelse och modernisering av Sveriges städer och tätorter. Inom denna stadsförnyelse inbegrips en social hållbarhet som ser till att öka attraktiviteten i städerna och tätorterna genom exempelvis god service, attraktivt boende och utbud av kultur och fritidsaktiviteter (Boverket, 2004). Inom hållbar utveckling ingår, förutom att se till de sociala behoven, även att tillgodose ekonomiska och ekologiska behov. En hållbar stadsutveckling inkluderar därmed begrepp som trygghet, kulturvärden, natur och ekonomisk tillväxt - begrepp som ska tillgodose både människornas och naturens behov (Boverket a).

¹Skilnaden mellan planering och utveckling ses i denna uppsats som att planering beskriver något som görs för nya områden och utveckling kan ses som något som görs för att på olika sätt förbättra befintliga områden.

Under 1990-talet har städerna varit en plats för ekonomisk utveckling, medan dagens städer bör utvecklas till en plats för social förändring, en förändring som innebär att både social och ekologisk utveckling tillgodoses (Girard, 2003). Relationen mellan ekonomi och social hållbarhet kan exemplifieras genom att se till så att attraktiviteten i städerna bibehålls, vilket leder till att även de ekonomiska aspekterna tillgodoses då attraktiva städer lockar till investering. Balansen mellan hållbarhetsperspektiven måste dock eftersträvas, då exempelvis en alltför stark ekonomisk utgångspunkt kommer leda till att bostäder och service går från publikt till marknadsstyrt och därmed utesluter de människor som inte har möjligheter att följa denna utveckling (Girard, 2003). För att staden ska bli hållbar krävs därmed riktlinjer för hur stat och kommun bör arbeta med att utveckla städerna. Detta kan göras både på statlig och kommunal nivå genom till exempel analyser och utvärderingar (Boverket a). Dagens samhällsplanering ökar kravet på kvalitet och attraktivitet i boendemiljön och Boverket har därför, på uppdrag av regeringen, utvecklat en arbetsprocess med att genomföra ortsanalyser för att se till så att en positiv utveckling av Sveriges orter bibehålls och eftersträvas. Ortsanalysen syftar därmed till att bredda kunskapen om ortens utveckling, uppmana till dialog med invånarna och till att vara ”ett bra redskap för att skapa en gemensam bild av de kvaliteter och brister i den byggda miljön som möjliggör eller begränsar en god och hållbar utveckling” (Boverket 2006). Ortsanalysen ska förstärka arbetet med att integrera fysisk, social och regionalekonomisk samhällsplanering och resultatet från ortsanalysen ska sedan användas som hjälpmedel i kommunens arbete med bostadsplanering, fysisk planering och näringslivsutveckling (Boverket 2006). Från bland annat dessa kommunala ortsanalyser har företaget Urban Utveckling och Samhällsplanering AB hämtat inspiration till att utforma ett eget analysverktyg kallat områdesanalys – ett verktyg som är fokus för denna uppsats.

Urban Utveckling och Samhällsplanering AB (UUS) startades 2005 och är ett företag med bas i Stockholm som gör utredningar om samhället och boendemiljön på uppdrag av bland annat kommuner, kommunala bostadsbolag, fastighetsägare och byggföretag. Företaget strävar efter att vara med i planeringen och utvecklingen av attraktiva livsmiljöer och en hållbar samhällsutveckling (Urban Utveckling och Samhällsplanering a). Ett av UUS:s uppdrag är att ta fram områdesanalyser av befintliga bebyggda miljöer och Boverkets ortsanalyser var tidigt inspirationsmaterial för UUS, blandat med kunskaper hämtade under studietidens gång. UUS områdesanalyser är ett planeringsunderlag som används för att beskriva den fysiska miljön samt ge förslag på förändringar för områden i behov av utveckling. Analysen baseras på observationer och på intervjuer med aktörer i området och resultatet av analysen utmynnar i en rapport med förslag på åtgärder som ska leda till en positiv utveckling av området. Rapporten ska verka som ett hjälpmedel för

uppdragsgivaren, ofta det kommunala bostadsbolaget, i sitt fortsatta arbete med utvecklingen av orten eller området. UUS:s områdesanalyser dokumenterar och återger flertalet brister i den fysiska miljön och ger samtidigt konkreta förslag på åtgärder för att stärka attraktiviteten och kvalitén i området (Urban Utveckling och Samhällsplanering a). Områdesanalysen lämnas sedan över till uppdragsgivaren i fråga, i denna uppsats Stockholmskem, som i slutändan är den aktör som tar beslut om vilka av de redovisade bristerna som ska komma att åtgärdas.

Denna uppsats kommer att undersöka hur Urban Utveckling och Samhällsplanering kan utveckla arbetsprocessen kring områdesanalyser och hur de åtgärder som föreslås kan förtydligas för uppdragsgivaren genom att belysa värderingsarbetets problematik och möjligheter. Uppsatsen kommer att utgå från en fallstudie av Rågsved i Stockholm och av en områdesanalys gjord av UUS på uppdrag av Stockholmskem. Fallstudien är en studie av UUS:s områdesanalys i Rågsved och har därmed utgångspunkt i denna rapport men kommer att analyseras tillsammans med eget intervju-material, vilket använts för att tydliggöra aktörerna i samhällsutvecklingen av Rågsved och för att tydliggöra processen med att utföra en områdesanalys. Fallstudien utgår från mina kunskaper som student inom området för Byggd Miljö och kommer därmed att belysa aspekter av samhällsutveckling som rör den fysiska miljön men som kan kopplas till sociala aspekter av hållbarhet som trivsel, attraktivitet och trygghet – detta val av utgångspunkt kommer att tydliggöras längre fram. Den fördjupade analysen kopplas till de förslag på åtgärder i den fysiska miljön som UUS har föreslagit och bedöms utifrån de kunskaper inom samhällsplanering och samhällsutveckling som har erhållit genom mina studier.

Som komplement till UUS:s områdesanalys kommer bland annat invånarna i Rågsved intervjuas angående sina tankar om närmiljön. För att bostadsområden ska kunna uppnå attraktivitet och för att de områdes- eller ortsanalyser som utformas ska vara så verklighetsförankrade som möjligt, krävs att även medborgarna involveras i denna planering. Medborgardeltagande och underifrånperspektiv är återkommande begrepp inom dagens stadsplanering och relationen mellan politiker, tjänstemän och invånare är av betydande intresse (Edström och Plisch, 2005). De senaste årtiondena har en förskjutning av styrningen skett från offentligt och centralt till privat och lokalt och som ett led i denna förskjutning har även kravet på medborgarens valfrihet ökat (Girard, 2003 och Karlsson, 1995). Den politiska styrningen har skiftat till att ge lokala tillämpare makten att avgöra hur de politiska målen ska uppnås, vilket också öppnat upp för ett ökat medborgarinflytande inom politiken. Denna decentralisering av verksamheter har vidare lett till att behovet av utvärdering ökat för att ge politiker och beslutsfattare återkoppling (Karlsson, 1995).

Valet att jobba med områdesanalyser och bostadsområden grundades dels på att förstå hur man arbetar med sådana här analyser och utvärderingar i praktiken och vad mina kunskaper om en hållbar samhällsutveckling kan tillföra genom förslaget att prioritera och argumentera för de olika åtgärderna. Det viktigaste var att få möjlighet att kunna applicera dessa kunskaper på ett verkligt fall och att kunna bidra med kunskap som kanske saknats tidigare eller inte utvecklats. Den största lärdomen var att se hur hållbarhetsperspektiven som studerats under utbildningens gång kan omvandlas från teori till praktik och vilka hinder och möjligheter det finns för en sådan utveckling. Exempelvis har begränsningarna av tid och pengar belysts under denna studies gång, och relationen mellan sociala och ekonomiska hållbarhetstankar har diskuterats. Frågan om hur man kan kombinera de olika perspektiven av samhällsutveckling har tydliggjorts genom en prioriteringsprocess. Detta att kunna ta de teoretiska idealen av en hållbar utveckling och se hur dessa samspelar och ”krockar” i praktiken – dvs. i den verkliga planeringsprocessen - är något som har bidragit till värdefullt kunskapsutvecklande.

1.2 Syfte och mål

Syftet med den här studien är att belysa hur arbetsprocessen med att utveckla prioriteringsförslag i områdesanalyser gjorda av UUS kan se ut. I denna process ingår att, utifrån en fallstudie av Rågsved i Stockholm och en områdesanalys utförd av UUS, undersöka hur invånarna, UUS och Stockholmshem ser på och värderar den fysiska miljön i Rågsved och hur ekonomiska och sociala värderingsmodeller kan utformas. Målet är att föra en diskussion kring hur prioriteringsarbete kan integreras i områdesanalyser och hur dessa analyser kan utvecklas i positiv riktning, för att bli tydligare för uppdragsgivaren.

1.3 Rågsved

Varje stad och tätort i Sverige har en egen identitet och utveckling och planering ska utgå från lokala förutsättningar (Boverket, 2005). För att förstå de åtgärder som föreslås i UUS:s områdesanalys och de tankar som reflekteras av yrkesverksamma på Stockholmshem och av Rågsvedsborna, och även av författaren till denna uppsats, krävs en presentation av Rågsved som ort och bostadsområde.

Under 1950-talet byggdes så kallade ABC-städer runtom i Sverige. ABC stod för att invånaren skulle ha närhet till Arbete, Bostad och Centrum och centrumet skulle byggas i nära anslutning till tunnelbanan (Stockholms Stad a). Rågsved stod klart 1956 och tunnelbanan tillkom tre år senare. Området bestod från början av bostäder för 9 000 invånare, idag är invånarantalet 10 731. Landskapet är kuperat och bostadsområdena gränsar i vissa delar till grönområden. Området består endast av flerbostadshus i både lägre och högre bebyggelse (Stockholms Stad b). Rågsved är beläget ca 9 km från Stockholms innerstad och av ortens 4 400 bostäder är nästan 900 ägda av Stockholms hem (Stockholms Stad c).

Rågsved har genom olika medier framställts som ett problemfyllt område. Området präglades tidigt av drogmissbruk och socialt utsatta grupper och har idag utvecklats mot ett s.k. segregerat område med hög invandring och stor arbetslöshet. 1997 lade regeringen fram en proposition om att utforma en nationell politik för storstadsregionerna under ledning av en storstadsdelegation (Regeringen). Kortfattat kan sägas att denna storstadssatsning bland annat skulle främja en god utveckling i storstädernas utsatta bostadsområden och minska den sociala och etniska segregationen. Lokala satsningar skulle göras på att öka sysselsättning och utbildning bland invånarna och attraktivitet och trygghet i bostadsområdena.² Storstadssatsningen fokuserade på sju kommuner, däribland Stockholm. (Regeringen a). Ett av de områden som ingick i satsningarna på Stockholms stad var Rågsved (Södertörns högskola). Stockholms stad ingick senast under 2011 nytt lokalt utvecklingsavtal för bland annat Rågsved (Stockholms stad d).

År 2008 gjordes en lägesrapport om särskild förvaltning inom Stockholms hems bostadsbestånd (Stockholms stad, 2008). Genom en analys gjord av Stockholms Stads Utrednings- och Statistikkontor AB (USK) presenterades vilka bostadsområden som var i störst behov av extrainsatser. Rågsved var ett av de områden som ansågs behöva särskild förvaltning av bostadsbeståndet som ägdes av Stockholms hem och beslutets grundades bland annat på problem med renhållning, otillåten andrahandsuthyrning och att källarutrymmen blivit tillhåll för missbrukare (Stockholms hem, 2008). Målet med den särskilda förvaltningen var att få området att fungera bättre både för Stockholms hem som fastighetsägare och för de boende. I samband med denna utredning beställdes en områdesanalys av Rågsved från UUS.³

² Medelinkomsten i Rågsved var 200 900 kronor för åldersgruppen 20-64 år under 2009 (USK), jämfört med rikets medelinkomst under 2009 som var 263 600 kronor (SCB b).

³Muntlig information från UUS.

1.4 UUS:s områdesanalys av Rågsved

Under våren 2010 fick UUS uppdraget av Stockholmshem att utföra en områdesanalys av Rågsved i Stockholm. Målet var att få området att fungera bättre både för Stockholmshem som fastighetsägare och för de boende utifrån de problem som tydliggjordes i beslutet om särskild förvaltning.⁴ Stockholmshems nya motto för Rågsved blev ”Rent, snyggt och tryggt” (Stockholmshem a). Områdesanalysen baserades, enligt UUS, på fältstudier och intervjuer med lokala aktörer i området och gjordes i samverkan och diskussion med Stockholmshem. Områdesanalysen utmynnade i en rapport med konkreta förslag på förbättringar av den fysiska miljön och lämnades vid sitt färdigställande över till Stockholmshem, som sedan har beslutsmakt för hur dokumentet ska hanteras och vilka åtgärder som ska få prioritet i området. De åtgärder som väljs ut av Stockholmshem läggs sedan in i en handlingsplan, det vill säga det dokument som beskriver vilka åtgärder som ska realiseras och vad kostnaderna för varje åtgärd är.⁵

Valet av företag som samarbetspartner för uppsatsen grundades på personliga intressen av analyser och utvärderingar och på en nyfikenhet i att se hur man inom stadsplanering arbetar i praktiken. Kontakten med Urban Utveckling och Samhällsplanering etablerades från början slumpmässigt, men då introduktionen av företaget och kontakten oss emellan upplevdes väldigt god bestämdes att ett samarbete skulle inledas. UUS gav tidigt indikationer på att de hade möjligheter att bistå med information och material om företaget, sin arbetsprocess och om den områdesanalys som skulle bli underlag för studien - något som kändes avgörande för att kunna göra en fullvärdig uppsats. I vidare diskussion med UUS berättade de att företaget nyligen hade avslutat en områdesanalys av Rågsved i Stockholm som skulle kunna arbetas vidare med då Stockholmshem, som beställt rapporten, storsatsade på området vilket gjorde Rågsved aktuellt att fortsätta jobba med. Förslaget att, genom en områdesanalys, jobba med ett större område i staden lät intressant då omfattningen av ett examensarbete gav möjlighet att titta på en större plats. Författaren hade en allmän kännedom om orts- och områdesanalyser men inga djupare erfarenheter av ett sådant arbete i praktiken, vid tillfället för denna uppsats. Inte heller fanns en större kunskap om Stockholm stad och dess olika områden då författaren själv var boende på annan ort, varför rapporten av Rågsved valdes utifrån UUS:s rekommendationer. Vidareutvecklingen av områdesanalysen i Rågsved uppkom inte som en önskan från beställaren i fråga, dvs. Stockholmshem, eller av UUS utan skedde på eget initiativ men i diskussion med UUS som gav fria händer att komma fram till hur områdesanalysen kunde användas i studien. Då områdesanalysen av Rågsved studerats ytterligare framkom att denna

⁴Muntlig information från UUS och Stockholmshem.

⁵Muntlig information från UUS och Stockholmshem.

innehöll många förslag på åtgärder av den fysiska miljön. Dock presenterades åtgärdsförslagen utan vidare värderingar för vilka åtgärder som borde prioriteras, något som visade sig vara genomgående i UUS:s områdesanalyser. Funderingar som uppkom från författarens sida var då om det fanns vissa åtgärdsförslag som skulle kunna anses mer aktuella än andra och hur en arbetsprocess kring ett sådant urval skulle kunna visualiseras. Vid förfrågan till UUS angående detta framkom att värderingar av olika förslag inte gjordes uttryckligen i texten men att sådana tankar kunde diskuteras med uppdragsgivaren när de uppkom. Anledningen till att det inte fördes in i områdesanalysen var att en sådan värderingsprocess inte ingick i uppdragets omfattning från beställarens sida. Det förslag som slutligen lades fram var att titta på hur UUS områdesanalyser i sig skulle kunna utvecklas, istället för att t.ex. titta på hur man skulle kunna vidareutveckla Rågsved som område. Eftersom samtalet med UUS startat utifrån rapporten om Rågsved var det också denna som blev fokus för studien men med målet att resultatet skulle kunna vara tillämpbart även på UUS:s övriga områdesanalyser. I förslaget presenterades tankekedjan med att undersöka relationen mellan UUS, Stockholmshem och invånarna i Rågsved och hur dessa olika grupper såg på och kunde bidra till en utveckling av områdesanalysen och i slutändan också till utveckling av Rågsved som område. Detta förslag mottogs av UUS som gärna såg ett samarbete som kunde bidra till utveckling av deras områdesanalyser. Valet av just områdesanalysen av Rågsved baserades främst på diskussioner med UUS men också på grund av att det var en utförlig rapport med mycket information att arbeta med och på det faktum att områdesanalysen av Rågsved fortfarande var aktuell vid tiden för denna uppsats.

1.5 Frågeställningar

UUS:s områdesanalyser fastställer, som tidigare angivits, åtskilliga brister och åtgärdsförslag av området i fråga utan att i rapporten lägga vidare tyngdpunkt på eller föreslå prioritering av några av dessa åtgärdsförslag. Värderingsfrågan är istället något som Stockholmshem tar sig an, när de beslutar vilka åtgärder som ska prioriteras. Detta har väckt frågan huruvida man kan säkerställa att de åtgärdsförslag som i slutändan realiserats av Stockholmshem, verkligen är de mest relevanta och viktigaste åtgärdsförslagen för Stockholmshem som fastighetsägare och för invånarna som brukare av området. Detta leder till huvudfrågan för denna uppsats:

Hur man kan se till så att de viktigaste åtgärderna i den fysiska miljön är de åtgärder som får högst prioritet vid en områdesutveckling?

I relation till denna fråga uppkom även följande frågor:

Vilka aktörer kan och bör involveras i en sådan process?

Vilka aspekter av samhällsutvecklingen kan påverka prioriteringsarbetet och bör därmed inkluderas i processen?

1.6 Disposition

Uppsatsen är indelad i två delar och strukturen följs både i material och metod och i resultat och diskussion. I material och metoddelens *första del* förklaras metodval och materialinsamlande för fallstudien. Fokus har lagts på att utreda begreppet fallstudie och viktiga aspekter inom intervjumetod. Teorier som presenteras är medborgardeltagande och utvärdering. I material och metoddelens *andra del* presenteras teorier om sociala och ekonomiska prioriteringsmodeller och hur den fortsatta analysen kring prioriteringsarbete i relation till de olika modellerna kommer att läggas upp. I diskussionsdelens *första del* redogörs sedan för det insamlade intervjumaterialet i koppling till fallstudien av Rågsved och åtgärdslistor utformade av respondenterna presenteras. I diskussionsdelens *andra del* diskuteras teori och tankar kring användandet av ekonomiska och sociala modeller i planeringsprocesser utifrån det resultat som uppnåddes i fallstudien. Diskussionen utmynnar i en presentation av ekonomiska och sociala listor för prioritering av åtgärdsförslagen i områdesanalysen av Rågsved. I denna andra del fördjupas sedan analysen och diskussionen kring empiri och teori och resultaten från de olika prioriteringslistorna för Rågsved kommer att jämföras för att belysa vilka syften och åtgärdsförslag som kan prioriteras och hur prioritering av åtgärdsförslag kan leda till en god samhällsutveckling. Diskussionen leder sedan till rekommendationer till UUS i deras fortsatta arbete med områdesanalyser. Slutsatsen sammanfattar arbetsprocessen kring prioriteringsarbete som utfördes i denna uppsats.

1.7 Avgränsningar

Arbetet med områdesanalysen i Rågsved kommer att användas som referensexempel i uppsatsen. Fallstudien har begränsats till att endast utvärdera analysen av två av Stockholms shems bostadsområden i Rågsved: Ervallakroken och Nyckeln. Det är endast den offentliga fysiska miljön kring Stockholms shems bostäder som studerats och diskuterats då detta varit fokus för UUS:s områdesanalys. Fallstudien och bedömningarna är alltså gjorda med utgångspunkt från UUS:s

åtgärdsförslag som främst syftar på t.ex. dåligt planerade parkeringslösningar, avsaknad av lekplatser och brist på belysning i området. Studien kommer därmed inte att undersöka hur trygghet, attraktivitet och trivsel upplevs ur andra aspekter som brottsstatistik och grannkontakt, trivsel kopplat till inkomst och utbildning eller trygghet och trivsel för djur- och växtliv i området. I denna undersökning är det människan som står i fokus för den samhälleliga planeringen.

Fallstudien utgick endast från de åtgärdsförslag som utformats i områdesanalysen av Rågsved, med undantag för invånarnas synpunkter. Undersökningen utgick endast från information och observationer av området vid tillfället för uppsatsens utförande och framtidsscenarioer diskuteras inte djupare. Detta gäller även intervjuerna med invånare, då dessa inriktats på personer som bodde i Rågsved vid studiens utförande och inte inkluderat personer utanför Rågsved. Inte heller diskuteras den handlingsplan som Stockholmskem påbörjat, något utförligare. I handlingsplanen hade en del av UUS:s åtgärder redan realiserats vid uppsatsens utförande, men dessa kommer inte att analyseras djupare. Intervjumaterialet med Stockholmskem kommer istället att konstatera vad grundtankarna för Stockholmskem generellt är när de väljer vilka åtgärdsförslag som ska läggas in i handlingsplanen, åtminstone grundtankarna för utvecklingen av Rågsved. Anledningen till att inte analysera de åtgärdsförslag som realiserats i handlingsplanen utifrån områdesanalysen, är att det prioriteringsarbete som utvecklas i denna uppsats ska kunna komma in i UUS arbetsprocess innan beställaren, i det här fallet Stockholmskem, har valt ut åtgärdsförslag. Anledningen är också att prioriteringsarbetet ska kunna tillämpas på andra områdesanalyser av UUS. De modeller som presenteras kommer avgränsas till att handla om sociala och ekonomiska aspekter, vilket kan härledas till invånarnas respektive Stockholmskems behov och krav i planerings- och utvecklingsarbete. Handlingsplanen för Rågsved har redan tagit in vissa av de åtgärdsförslag som presenterades av UUS men uppsatsen kommer, utifrån förklaringen ovan, att utgå från ett skede i processen då inga av UUS:s förslag är insatta i handlingsplanen. Detta val görs då fokus ligger på att belysa UUS:s arbetsprocess och inte Stockholmskems. På grund av att fokus låg på att undersöka UUS:s arbetsprocess och deras områdesanalyser har heller inte en fördjupning i kunskaper om kommunala bostadsbolag och deras arbetsprocess gjorts. Författaren är dock medveten om att en sådan kunskapsfördjupning möjligtvis hade kunnat bidra till att andra resonemang hade förts i den här studien.

I det värderingsarbete som kommer att följa i den fördjupade analysdelen diskuteras hur man förhåller sig till ordet värdera då detta är personligt förankrat hos människor och att man värderar

utifrån personliga och yrkesmässiga referenser. I denna uppsats kommer, som tidigare angetts, bedömningar att göras utifrån författarens kunskaper inom området för Byggd Miljö. Det finns även andra bedömningsaspekter som kan reflekteras över i ett sådant arbete. Bland annat handlar det om referensramar till städer och stadsmiljö, i det här fallet blir kontrasten att författaren bor och är uppväxt i Malmö och Skåne men väljer att utforska en förortsmiljö i Stockholm. En annan aspekt är att författaren väljer att utforska ett område och en stad som för denne är relativt okänt istället för att utforska ett område i en stad som denne är väl bekant med. En sådan här diskussion hade i denna uppsats inte möjlighet att utvecklas närmre utan författaren väljer att belysa att värderingsaspekter *är* personligt förankrade och bedömningar görs med avsikten att utgå från yrkesmässig kunskap men kan också påverkas av omedvetna personliga referensramar.

2 Material och metod

Undersökningen för denna uppsats utgår från en fallstudie av Rågsved och för att läsaren ska ha lättare att följa den röda tråden i denna uppsats är upplägget indelat i två delar, enligt dispositionen i kapitel 1. Delarna avgränsas utifrån en arbetsprocess kring fallstudier som presenterats av Yin (2009). Den första delen av uppsatsen utgår från den egna fallstudien av Rågsved och UUS:s områdesanalys och kopplas till de tre första stegen i Yins process som utreder studiens fråga, dess resultat och de enheter som ska analyseras (Yin, 2009). Den andra delen kopplas till de två sista stegen i Yins fallstudieprocess, vilka handlar om att hitta den logik som länkar materialet till det förslag som presenteras och att hitta kriterierna för att tolka slutsatserna. Den andra delen sammanför därmed empiri och teori och diskuterar dessa delar, både i relation till fallstudien och även i ett större perspektiv kopplat till UUS:s arbetsprocess.

2.1 Första delen - Fallstudien

Studien av UUS:s arbete med områdesanalyser utgick från en fallstudie av Rågsved där två områden valdes ut: Ervallakroken och Nyckeln. Fallstudien användes för att kunna ge en tydlig och detaljerad bild av hur ett stadsdelsområde i Stockholm hade analyserats av UUS. Genom att djupstudera ett utvalt område gavs möjligheten att ge en mer specifik beskrivning av det material som samlades in och det resultat som uppnåddes, än om en generell beskrivning av ett större område hade gjorts. Det resultat som uppnåddes i denna studie kopplas till Rågsved som fallstudieområde men slutsatserna sätter resultatet i ett större perspektiv.

Syftet med en fallstudie är att ”ta en liten del av ett stort förlopp (...) och med hjälp av fallet beskriva verkligheten” (Ejvegård, 1993:31). En svårighet som formuleras av Ejvegård är att detta fall samtidigt inte kan representera hela verkligheten. Författaren och läsaren bör därför vara medvetna om att slutsatser som dras med hänvisning till fallstudien bör ses som indikationer som kan stärkas först när andra indikationer går åt samma riktning (Ejvegård, 1993). Validitet och reliabilitet är därmed viktiga begrepp i fallstudier. Validitet innebär att identifiera så att rätt mätverktyg använts och huruvida resultatet i den specifika undersökningen, t.ex. ett bostadskvarter, även kan bli tillämpligt på en hel grupp inom samma ämne, dvs. ett helt annat bostadskvarter. Reliabilitet visar att utförandet av studien och det material som samlats in, kan upprepas och uppnå samma resultat (Yin, 2009). Dessa begrepp kommer att analyseras närmre i ett kapitel om metoddiskussion i del 2.

I denna första del av uppsatsen kommer de tre första frågorna i Yins (2009) process att besvaras, det vill säga studiens fråga, dess resultat och vilka enheter som ska analyseras. För att förstå när man ska använda fallstudie som metod istället för andra metoder ska två frågor kunna besvaras för att metoden ska vara användbar: hur och varför. En fallstudie ska användas när man vill undersöka ett verkligt fenomen i detalj och då denna studie kräver att fallet kopplas till en större kontext. Vidare kan fokus för fallstudien ligga på såväl individer och organisationer som processer, beslut eller program (Yin, 2009). Frågan för denna fallstudie var hur områdesanalysen i Rågsved skulle kunna effektiviseras för att de åtgärder som genomförs ska bli tydligare förankrade i ortens utvecklingsbehov. Fallstudien utgick från att studera UUS:s arbetsprocess med områdesanalys av Rågsved, med utgångspunkt från de två utvalda bostadsområdena. De enheter som analyserades var intervjuer från UUS, Stockholms hem och invånarna i Rågsved kopplade till författarens observationer av området. Materialinsamlandet för fallstudien av Rågsved utfördes i tre olika steg: en kort demografisk statistikinsamling, observationer och intervjuer. Intervjuerna presenteras i kapitel 3, om fallstudien.

2.1.1 Kort demografisk beskrivning av Rågsved

I Rågsved bodde det 10 731 personer i december 2009 (USK a). Den högsta andelen invånare finns i ålderskategorin 25-34 år (19 %), följt av 35-44 åringar, (14,4 %) (USK b). Av Rågsveds invånare kommer 49,5 % från utlandet och 14,5 % är födda i Sverige med båda föräldrarna födda i utlandet (USK a). Personer med hemmaboende barn upp till 18 år utgör 13,4 % av befolkningen (USK a). Rågsved består av 4 878 hushåll endast fördelade på flerbostadshus. Allra vanligast är boende i kommunalt ägda fastigheter, 50,3 % av bostäderna ingår i denna kategori. Hyresrätterna dominerar i området och Rågsved består av 79 % hyresrätter och 21 % bostadsrätter (USK a).

Reflektioner

I den demografiska bakgrundsbeskrivningen redovisas endast grupperingar utifrån parametrarna ålder, svensk-utlandsfödd, hyresrätt-bostadsrätt och familjer med hemmaboende barn och kopplingar till intervjuerna gjordes endast utifrån dessa parametrar. Syftet med den demografiska bakgrundsbeskrivningen var främst att belysa att man bör vara medveten om att befolkningssammansättningar kan se olika ut i olika områden. Fler aspekter av demografin skulle kunna tas in och kopplas till intervjuerna, som t.ex. inkomstfördelning, utbildningsgrad osv. Eftersom intervjuerna som gjordes med invånarna i Rågsved och i denna fallstudie inte var huvudsyftet med uppsatsen utan verkade som komplement till UUS:s områdesanalys och till

författarens bedömningar görs dock ingen djupare demografisk undersökning eller koppling till invånarna och intervjuerna. Demografin var avsedd att ge författaren, UUS och även läsaren en uppfattning om hur befolkningssammansättningen i Rågsved såg ut för att valet av intervjumetod och valet av intervjupersoner till viss del skulle kunna förstärkas. Kännedom om den lokala demografin kan t.ex. belysa problematiken i att gå genom hyresgästföreningar och boenderåd för att nå ut till medborgarna, då dessa föreningar inte alltid kan representera den befolkningssammansättning som råder på orten. Detta är något som kommer att diskuteras mer i ett senare skede av uppsatsen. Detta var också något som författaren fick en föraning om då en inledande kontakt etablerades med tre personer i de två hyresgästföreningarna i de utvalda områdena och alla tre personerna var svenskar. En annan fara med att inte reflektera över befolkningssammansättningar kan vara att man t.ex. endast får ”gruppen” pensionärer att ställa upp på intervjuer, något som inte heller hade speglat en heterogen befolkningssammansättning. Tanken med den demografiska bakgrundsbeskrivningen var att tydliggöra dessa skillnader och att den som utför analysen – i det här fallet författaren till denna uppsats – men även UUS, ska tänka efter då beslut tas för hur invånarna kan involveras och vem man når ut till genom olika deltagandeformer.

Det finns dock en fara med sådana grupperingar som beskrivs utifrån demografiska aspekter och som man bör vara medveten om som samhällsplanerare och analytiker. Vad händer om en undersökning visar att det finns få barnfamiljer i området men samtidigt är det många av dessa barnfamiljer där föräldrarna är mamma- eller pappalediga och därmed rör sig i och utnyttjar området mycket under dagarna? Och samtidigt visar demografin att området består av mycket pendlare som kanske använder orten främst till övernattnings och alltså inte använder sig av närområdet. Ska pendlarna få mer utrymme i sådana här analyser eftersom de är fler eller ska de föräldrar som är mamma- eller pappalediga få mer att säga till om eftersom de rör sig mer ute i området? Och om det finns ett fåtal personer med t.ex. fysiska handikapp, ska dessa förbises för att de bara är en mindre grupp i samhället? Eller ska de inkluderas än mer eftersom tillgängligheten hindras för dem om planeringen inte inkluderar deras användning av den fysiska miljön? Genom dessa tankeställningar vill jag belysa att den demografiska bakgrundsbeskrivningen inte främst är till för att gruppera människor i samhället utan för att belysa att det *finns* olika sorters människor i samhället med olika önskemål och behov, beroende på olika parametrar. Genom att utgå från att gruppera personer som t.ex. svensk-utlandsfödd betyder det inte att alla svenskar tycker likadant eller att personer födda i utlandet tycker likadant. Däremot kan det belysa aspekten av att inte bara intervju svenska hyresgästmedlemmar (om hyresgästföreningen skulle se ut som sådan) eftersom demografin tydliggör andra viktiga befolkningsaspekter att ta till sig, på samma sätt som man inte

bör glömma ”mindre grupper” av invånare, som t.ex. föräldralediga eller rörelsehindrade personer.

I denna studie var tanken främst att visa på vikten av att vara bekant med demografiska aspekter i samhällsplanering inför valet av former för medborgardeltagande. I den studie som utförs här valdes formen spontanintervjuer som en sådan deltagandeform då tanken var att kunna samla in så många olika ”typer av invånare” som möjligt. De paralleller som har dragits mellan intervjuerna och den demografiska bakgrundsbeskrivningen är främst ålder, kön, svensk-utlandsfödd och familjeförhållanden för att visa att en relativt blandad befolkningsgrupp tillfrågades. En mycket djupare undersökning med starkare förankring i demografiska aspekter hade också varit intressant att göra men för att kunna göra en sådan undersökning rättvisa anser jag att medborgardeltagande i planeringsprocesser i så fall hade behövt vara huvudsyftet för denna undersökning.

2.1.2 Observationer i Rågsved

I fallstudien av Rågsved utfördes observationer av de två områden som skulle studeras närmre, Ervallakroken och Nyckeln. Områdena besöktes vid ett par olika tillfällen då författaren rörde sig runt platserna, tittade på omgivningarna och på hur folk rörde sig över platserna. Besöken dokumenterades med kamera för att läsaren av denna uppsats ska få en något klarare bild av området. Då observationerna är baserade på författarens intryck av platsen bör läsaren vara medveten om att beskrivningarna omedvetet kan formas av personliga reflektioner och värderingar även om avsikten var att se platsen utifrån rollen som student inom Byggd Miljö. Av denna anledning återges endast en kortare beskrivning av områdena.

Ervallakroken

Bild 1: 9-våningshus på Ervallakroken

Bild 2 Parkering på Ervallakroken

Bild 3: Lekplats på Ervallakroken

Ervallakroken består av sju stycken punkthus från 1950-talet (Urban Utveckling och Samhällsplanering, 2010). Husen är i 9 våningar med vita fasader byggda på en liten kulle. Lägenhetshusen ramar in en parkering med en lekplats i mitten. Området har under åren haft dåligt rykte och har tampats med bland annat tillhåll i lägenheterna. Husen omringar en typ av gårdsyta som till största del upptas av parkeringsplatser. En lekplats är uppställd i mitten av gården. Området gränsar främst till andra bostadsområden, större vägar och till Nyckelaxets centrum. Det finns rikligt med växtlighet i områdets ytterkanter mot de angränsade områdena medan det inne på området är lägre växtlighet i form av rabatter med buskar och blomplanteringar. Observationerna gjordes i februari och mars och intrycken kan ha påverkats av säsongen genom bland annat avsaknaden av växtlighet.

Nyckeln

Bild 4: Nyckeln med äldre 3-våningshus i förgrunden och nyare 8-våningshus i bakgrunden

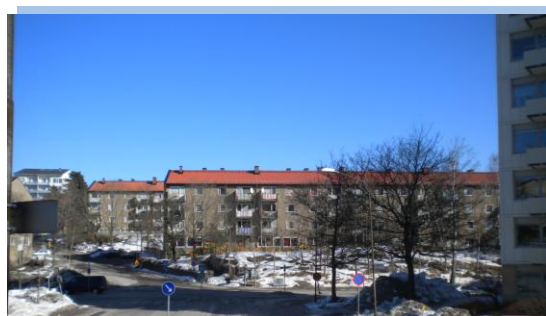

Bild 5: Nyckeln från avstånd

Bild 6: Parkeringsplatser och gårdsmiljö på Nyckeln

Nyckeln består både av äldre 4-våningshus från 1950-talet och av två 8-våningshus från 2008 (Urban Utveckling och Samhällsplanering, 2010). De äldre 4-våningshusen är bruna hus med putsade fasader och de nyare husen har vit putsad fasad. Området består av en ”entrégata”, se illustration 5, från vilken ett par tvärgator utgår och slingrar sig runt området. Markytorna utanför lägenheterna består till största delen av parkering, en mindre lekplats finns också. Området avgränsar bland annat till grönytor i form av en park och ett skogsområde. Omgivningarna är, av denna anledning, berikade med växtlighet, vilket även delvis märks mellan lägenheterna, i de fall markytorna inte gjorts till parkeringsplatser. Precis som vid observationerna av Ervallakroken kan säsongens klimat ha påverkat helhetsintrycket av Nyckeln.

2.1.3 Aktörer i Rågsved: Intervjumetod och intressentanalys

I fallstudien ingick intervjuer med personer som på ett eller annat sätt hade koppling till Rågsved och de två bostadsområdena. Valet av intervju som metod för denna undersökning grundades på det faktum att problemformuleringen för uppsatsen krävde åsikter från involverade parter och inte kunde baseras på statistisk data. För att kunna utföra intervjuer krävdes en förståelse för vilka de viktigaste aktörerna var i processen med områdesanalysen. För att kunna hitta de rätta personerna för intervjuerna till denna uppsats presenteras därför genomförandet av en intressentanalys.

Intressentanalys

Intressentanalysen uppkom på 1980-talet när företag började utreda och belysa inte bara de direkta intressenterna för verksamheten, i det här fallet Stockholmshem, utan även indirekta intressenter. Dessa kan vara både statliga och icke-statliga organisationer, individer, samhällsgrupper och företag som anses ha möjligheten att påverka eller bli påverkade av projektet i fråga (Adjaye, 2005). I och med den decentraliserade styrning som redogjordes för i inledningen, har inflytandet från enskilda individer och grupper i samhället ökat och intressentanalysen tydliggör dessa grupper och deras koppling till processen eller projektet ifråga (Karlsson, 1995).

En intressentanalys kan, enligt Adjaye (2005), utgå från fem punkter:

- *Identifiera målet eller målen för analysen:* I denna fallstudie handlar problemformuleringen om hur arbetsprocessen med områdesanalysen i Rågsved skulle kunna utvecklas för att de åtgärder som realiserats ska bli mer relevanta för Stockholmshem som förvaltare och invånarna som brukare.
- *Utveckla en förståelse för systemet och dess beslutsfattare:* Utvecklingen av områdesanalysen över Rågsved kan kopplas till hur Stockholmshem kan arbeta med samhällsplanering i Rågsved, för att på bästa sätt tillgodose både sina egna och invånarnas behov och önskemål om boendemiljön.
- *Identifiera intressenterna:* I relation till denna uppsats och dess problemformulering återfanns tre framträdande intressenter för fallstudien: UUS, Stockholmshem och de boende i Rågsved.⁶ Intressenterna hittades dels genom UUS:s kontaktnät och dels genom ett demografiskt tillvägagångssätt genom spontanintervjuerna i de två bostadsområdena.
- *Utred intressenternas intressen:* UUS:s intresse för Rågsved ligger i att de blivit anlitade av Stockholmshem för områdesanalysen, Stockholmshems intresse i Rågsved kopplas till deras roll

⁶ Det finns även andra individer, företag och samhällsgrupper som har intresse i Rågsveds utveckling som t.ex. polis och skola. Dessa kommer dock inte kopplas till den prioriteringsmodell som blir resultatet av denna studie, varpå de inte heller utreds närmre i sin roll som intressenter.

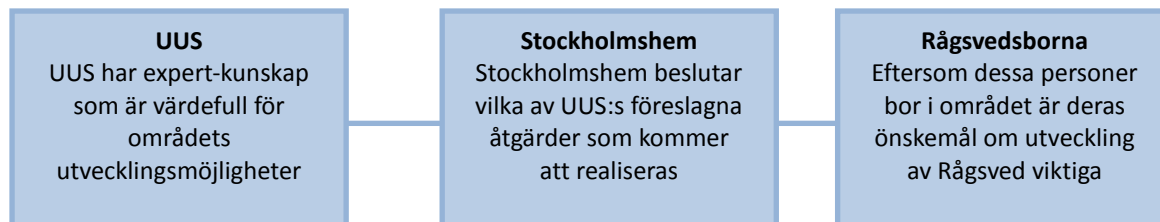
som fastighetsförvaltare och invånarnas intresse i Rågsved utgår från deras roll som boende och brukare av området.

- *Identifiera mönster och kontexter för interaktion mellan intressenter:* Denna del är av mer analyserande form där syftet är att klargöra eventuella konflikter eller samförstånd mellan intressenterna. Detta är något som kommer att belysas genom diskussionsdelen men kortfattat kan sägas att utifrån att skapa trivsel och trygghet i Rågsved kan Stockholmsheims och invånarnas intresse för Rågsved skilja sig åt. Stockholmsheims utvecklingstankar om området måste kopplas till budget och tidsramar och till att investeringarna ska vara lönsamma medan invånarnas åsikter knyts till personliga intressen.

Utifrån ovan gjorda intressentanalys har alltså tre huvudintressenter identifierats i figur 1. Intressenternas relation till Rågsved och uppsatsämnet illustreras i figur 2.

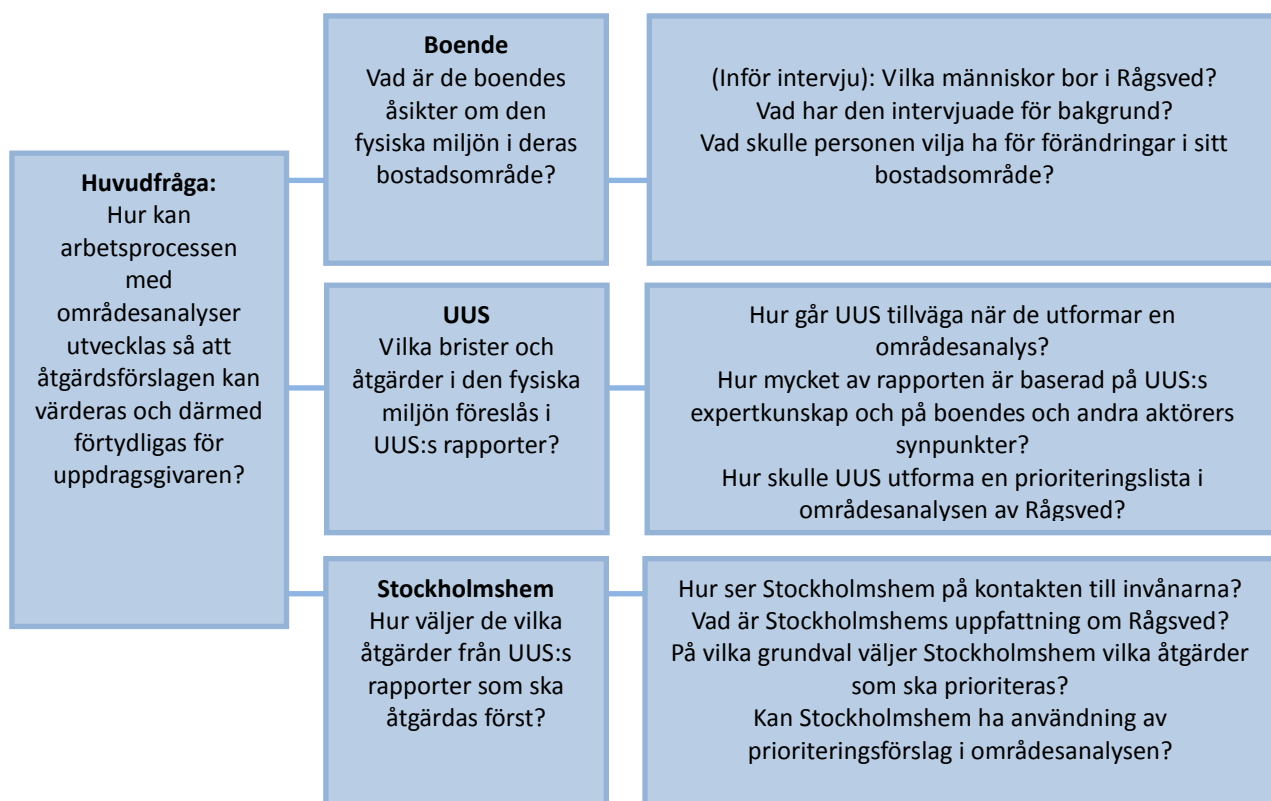
Figur 1 Intressentgrupper för undersökningen

Figur 2 Intressentgruppernas relation till Rågsved och uppsatsens ämne

Intervjumetod

Då relationerna mellan Rågsveds invånare, UUS och Stockholmshem har fastställts är nästa steg att utforma intervjumaterial till dessa parter. Utformande av relevanta frågor är viktigt i förberedelserna av intervjuerna eftersom många begår misstaget att utforma frågor utifrån vad som normalt ingår eller bör ingå i en intervju och därmed får de mest relevanta frågorna väldigt lite utrymme. Karin Widerberg har i sin bok *Kvalitativ forskning i praktiken* (2002) tagit fram en analyskiss för att tydliggöra budskapet med en intervju och vilken information som egentligen önskas från den. I denna uppsats har en utveckling av Widerbergs analyskiss utformats enligt nedan (Widerberg, 2002).

Figur 3 Information som önskas erhållas av intressenterna

UUS

Då UUS var de konsulter som utförde områdesanalysen för Stockholmshem och det företag som denna uppsats utgår ifrån, har kommunikationen med UUS varit en blandning av diskussioner och intervjuer. En telefonintervju hölls strax efter det introducerande mötet till denna uppsats och det renskrivna materialet från denna intervju skickades tillbaka till UUS för godkännande. Företaget ombads även att utforma en prioriteringslista var för åtgärdsförslagen på Ervallakroken och Nyckeln i Rågsved., vilka presenteras tillsammans med intervjumaterialet i den första delen av resultat och diskussion. UUS:s prioriteringslistor kommer sedan att jämföras med de ekonomiska och sociala listorna i den andra delen.

Stockholmshem

Djupintervjuer gjordes med förvaltare och områdesvärd på Stockholmshems kontor i Rågsved och med en invånare på Ervallakroken i Rågsved med vilken kontakt hade etablerats på förhand. Djupintervjuerna gjordes med en av aktörerna åt gången och semi-strukturerade intervjuer med öppna svar användes. Intervjuerna varade mellan tjugo och femtio minuter och mötet hölls på personens arbetsplats. Grunden för frågorna till de personer som arbetade på Stockholmshem i

Rågsved var att ta reda på respondentens yrkesmässiga koppling till orten. I dessa intervjuer ingick en del liknande frågor om personens arbetsuppgifter, kommunikationen med Rågsvedsborna och upplevda problem i området. De frågor som inte var likadana var de som kopplades till personliga erfarenheter och uppfattningar om orten utifrån den yrkesroll de hade. Dels hade de intervjuade personerna olika yrkesroller, dels hade de olika kännedom om området och erfarenheter av kontakten med Rågsvedsborna. Intervjuerna med Stockholmshem användes som stöd för den ekonomiska modell som utformades. Djupintervjun med invånaren på Ervallakroken hölls i dennes hem och inriktades till diskussioner kring upplevelsen av Rågsveds utveckling, då personen i fråga hade bott på orten under flera årtionden. Upplevelsen av den fysiska närmiljön diskuterades och både positiva och negativa aspekter belystes. Delar av resultatet av invånarens djupintervju redovisas tillsammans med spontanintervjuerna med de övriga invånarna i Rågsved.

Djupintervjuerna spelades in efter godkännande från intervjupersonerna och det material som användes från intervjun skickades tillbaka till intervjupersonen för godkännande innan det fördes in i uppsatsen, en arbetsmetod som även får stöd av Widerberg (2002). Invånaren som intervjuades saknade dator varför ett godkännande av intervjun spelades in på plats istället.

Rågsvedsborna

Intervjuer gjordes också genom spontana möten med invånarna i de två bostadsområdena. De två utvalda områdena besöktes under två veckodagar, en torsdag och en lördag, för att försöka samla in så många svar som möjligt. Förfaringssättet för spontanintervjuerna skiljde sig avsevärt från det i djupintervjuerna. Personerna valdes slumpmässigt ut på plats och eftersom personen ofta fångades när denne var på väg någonstans beslutades att endast en enklare fråga skulle besvaras: Vad tycker du är bra respektive dåligt med den fysiska miljön i ditt bostadsområde? I spontanintervjun ingick också att samla in bakgrundsbeskrivning av personerna som intervjuades för att se vilka befolkningsgrupper som fångades in. Den information som samlades in utgick från den demografiska statistik som redovisats i inledningen, det vill säga ålder, kön, om personen hade hemmaboende barn, etnicitet och även hur länge personen bott i Rågsved. Bakgrundsbeskrivningarna jämfördes sedan med den demografiska statistik som samlats in och resultatet utmynnade i listor med åtgärdsförslag för Ervallakroken och Nyckeln baserat på invånarnas åsikter. Listorna presenteras tillsammans med intervjumaterialet i den första delen av resultat och diskussion och kommer sedan att diskuteras parallellt med UUS:s lista och de ekonomiska och sociala listorna i den andra delen.

2.2 Andra delen – den analytiska studien

Efter att materialinsamlandet sammanställts och listorna från UUS och invånarna presenterats, övergår uppsatsen i del två, vilken kopplas till Yins två sista steg i arbetsprocessen med fallstudier: att hitta den logik som länkar materialet till det förslag som presenteras och slutligen att hitta kriterierna för att tolka slutsatserna. Denna del presenterar därmed teorier kring sociala och ekonomiska aspekter av prioriteringsarbete och tre prioriteringslistor baserade på dessa aspekter och på UUS:s åsikter kommer att presenteras. Idén med att jämföra olika prioriteringsmodeller kom från Cost-Benefit analysens grundtanke varför grunderna för en sådan också kommer att presenteras. Del två för en djupare diskussion kring materialet och resultatet från fallstudien kopplat till egna tankar och reflektioner och är av mer analyserande karaktär. Resultaten kommer att diskuteras både i relation till fallstudien och även utifrån ett större perspektiv.

En social prioriteringslista kommer att presenteras i relation till invånarnas behov. Denna lista har hämtat inspiration från arbetsprocessen kring en social konsekvensbeskrivning, varför teori inom detta ämne också kommer att presenteras. Den sociala modellen för Ervallakroken och Nyckeln har utgått från den åtgärdsstabell som UUS publicerade i områdesanalysen för Rågsved och prioriteringen görs utifrån de sociala fördelar som uppfattas genom författarens upplevelser och intryck av området. Medan medborgardeltagande diskuterar hur brukarna kan påverka beslut i sin närmiljö, diskuterar den sociala konsekvensbeskrivningen vilka effekter beslut kan få på brukarna. Båda sidor bör diskuteras då utgångspunkterna kan leda till olika resultat angående åsikter om den fysiska närmiljön.

En ekonomisk prioriteringslista kommer att presenteras då de åtgärder som föreslås ska kunna genomföras av Stockholmshem. Modellen baseras dels på intervjumaterial om ekonomiska aspekter från Stockholmshem och dels på ”Allmännyttans nya villkor”, en ny lag om hur kommunala bostadsaktiebolag ska bedrivas affärsmässigt. Den ekonomiska modellen är skapad av författaren till denna uppsats och kommer endast att göra generella avvägningar om de ekonomiska utgifterna.

I del två presenteras även ett kapitel om metoddiskussion där lärdomar och svårigheter kring arbetet med fallstudien i Rågsved diskuteras. Problematik och möjligheter kring medborgardeltagande, värderingsarbete och prioriteringslistorna kommer att diskuteras. Del två kommer slutligen att presentera rekommendationer till UUS i deras fortsatta arbete med områdesanalyser, baserat på arbetsprocessen kring prioriteringsarbete. Slutsatserna kommer att sammanfatta författarens åsikter om processen kring prioriteringsarbete utifrån lärdomar dragna av resultaten i denna uppsats.

3 Resultat och diskussion

Resultat och diskussion är, liksom material och metoddelen, indelat i två delar. I del ett, kapitel 3.1, presenteras och diskuteras det insamlade materialet från fallstudien. Respondenternas åsikter redogörs för och två listor på åtgärdsförslag presenteras baserat på respondenternas värderingar. I den andra delen, kapitel 3.2, presenteras teori och tankar kring ekonomiska och sociala prioriteringsaspekter, och värderingar av åtgärdsförslagen presenteras genom en ekonomisk och en social lista.

Inför läsningen av de olika listorna kan en kommentar om dessa behövas. För att läsaren ska kunna förstå prioriteringsvalen som är gjorda i de olika listorna är det viktigt att ha god kännedom om området i fråga. Genom att bara läsa listorna utan att ha någon närmre kännedom om platserna ifråga kan göra att somliga prioriteringsavvägningar kan uppfattas som förvånande eller motstridiga. I denna uppsats presenteras bara en kortare sammanfattning av områdena utifrån observationer som författaren gjort och läsaren uppmanas besöka områdena för att mer kritiskt kunna granska resultaten i denna uppsats.

3.1 Första delen - Fallstudien av Rågsved, vem tyckte vad?

I fallstudien av Rågsved ingick att intervjua representanter från Stockholmshem, UUS och invånarna i Rågsved. Syftet med intervjuerna var att få en djupare förståelse för Rågsved, brister och möjligheter i ortens fysiska miljö och hur kommunikationen mellan intressenterna uppfattades. Utifrån intervjumaterialet presenteras två olika listor på åtgärdsförslag baserade på UUS:s kunskaper som samhällsplanerare och på invånarnas kunskaper som brukare. Målet med intervjuerna var att belysa vilka aspekter av prioriteringsarbete som anses viktigt i arbetet med förbättringar av den fysiska miljön i Rågsved. I kommande avsnitt presenteras resultatet av intervjuerna från fallstudien av Rågsved och resultaten kommer sedan att föras in i en djupare analytisk diskussion i del två av resultat och diskussion

Stockholmshems tankar om sin verksamhet och om Rågsved

Djupintervjuer gjordes med förvaltare och områdesvärd på Stockholmshem och syftet med intervjuerna var dels att få en djupare inblick i Rågsved och få en större förståelse både för problematiska aspekter i området men även att få höra tankar om utvecklingsmöjligheter. Syftet var också att undersöka hur kommunikationen mellan Stockholmshem och Rågsvedsborna upplevdes

av förvaltaren och områdesvärden, då invånarna genom Adjayes (2005) intressentanalys utpekats som en viktig intressentgrupp.

Förvaltaren på Stockholmshem utformar underhållsplaner, samtalar med hyresgästerna angående störningar i fastigheterna, tar hand om uthyrning av lokaler och utför besiktning av fastigheter. Det lokala kontoret i Rågsved som upprättats efter beslut om särskild förvaltning hade under perioden februari-mars 2011 precis etablerats och förvaltaren hade flyttat in i lokalerna, samma dag som denna intervju ägde rum. Den allmänna kontakten med invånarna ansågs vara väldigt god, det fanns bland annat äldre svenskar som bott i Rågsved sedan länge som engagerade sig mycket i orten. Med det nya lokala kontoret hoppades dock direktkontakten med invånarna i området förbättras ytterligare. I denna lokala satsning på Rågsved skulle numera ingå att göra hembesök hos nya hyresgäster i området då Stockholmshem skulle presentera sig för de nya invånarna och berätta om trivsel och ordningsregler, en process som förvaltaren ställde sig mycket positiv till. I och med dessa besök trodde förvaltaren att kontakten med hyresgästerna skulle komma att förbättras, framför allt till de invånare som annars är svåra att nå, däribland nämndes nyinflyttade personer med utländsk bakgrund. Förvaltaren trodde att brister i kontakten med personer med utländsk bakgrund dels berodde på språkbarriärer men också i vissa fall på ett ointresse i orten ifråga genom att vissa av de människor som invandrat inte planerade att stanna på orten och i Sverige särskilt länge. Förvaltaren berättade också att denne i sina tidigare arbetsuppgifter varit i kontakt med invånare på Aspudden och upplevde i jämförelse mellan dessa områden, att Rågsvedsborna var mer svårfångade. Rågsved ansågs av förvaltaren vara ett område med tydligare problem och brister än Aspudden men upplevelsen var att färre personer i Rågsved uttryckte sina åsikter om detta. Samtidigt påpekades att de personer som faktiskt uttryckte åsikter om boendemiljön i Rågsved, tryckte på mycket tyngre saker än invånarna på Aspudden (Stockholmshem b).

Under intervjun med förvaltaren på Stockholmshem ställdes frågan vad denne hade tyckt om förslaget att UUS skulle värdera åtgärdsförslagen i sina rapporter och argumentera för detta. Förvaltaren ansåg att ett sådant tillvägagångssätt inte var av större vikt då det i slutändan kom att handla om tid och pengar och vad som var enklast att utföra när det kom till att realisera ett projekt. Förvaltaren poängterade också att UUS redan hade gjort ett mycket bra jobb med områdesanalysen av Rågsved. Å andra sidan skulle prioriteringsförslag från UUS kunna ge mer tyngd åt den underhållsplan som Stockholmshem sedan utformade men förvaltaren ansåg samtidigt att det UUS publicerat i områdesanalysen för Rågsved redan var bra. När det kom till förvaltarens egna prioriteringsavvägningar, som gjordes när åtgärder skulle föras in i handlingsplanen, handlade dessa

beslut om att välja de åtgärder som såg enklast ut att göra och som verkade ta kortast tid. I förvaltarens arbete ingick att ansöka om pengar till alla de åtgärder som denne ansåg att området behövde, men detta fick sedan förhandlas fram med förvaltarens chefer utifrån ekonomiska aspekter. Denna förhandlingsprocess gjordes genom en s.k. ”prutningsrunda” där förvaltaren och cheferna diskuterade vilka förslag som behövdes åtgärdas nu och vilka som skulle kunna vänta. I samband med prioriteringsfrågan ställdes också en fråga om vad som hade varit viktigt för Stockholmshem att få reda på vid argumentation om prioriteringsval. Förvaltaren ansåg att det viktigaste att få reda på var vad vinsten var för Stockholmshem och vad de hade kunnat få ut av de förslag som skulle prioriteras, som exempelvis varför det skulle det vara bra att ta bort galler på fönster eller vad det skulle ge Stockholmshem att bygga etagelägenheter på Ervallakroken.

Intervju utfördes också med områdesvärd i Rågsved då områdesvärden och förvaltaren hade skilda arbetsuppgifter och därmed kunde kunskaperna och upplevelserna om Rågsved vara olika. Områdesvärden berättade att denne rörde sig mycket ute i området då det ingick i dennes arbetsuppgifter, som bland annat bestod av att göra besiktningar, vara med på visning av lägenheter och att rondera i området. Rondering innebar att områdesvärden minst en gång i veckan skulle gå in i varje port, källare och vind och kontrollera så att allt var som det skulle. De brister områdesvärden kom att hitta under ronderingarna rapporterades sedan till förvaltaren och tillsammans kunde de båda utforma projekt för att åtgärda bristerna. Bland annat berättade områdesvärden att ett projekt var på gång som skulle innebära att montera galler i källarutrymmen på Ervallakroken, vilka blivit tillhåll för ungdomar, med syftet att öka tryggheten i området. Efter att Stockholmshem beslutade att sätta in extra åtgärder i Rågsved för att förbättra området, ansåg områdesvärden att denne redan märkt skillnader, till exempel hade nedskräpningen i trappuppgångarna minskat. Att Stockholmshem numera rörde sig mer ute i området än tidigare hoppades områdesvärden skulle leda till att tryggheten i området ökade.

Områdesvärden ansåg också att denne under sina ronderingar kom mycket i kontakt med Rågsvedsborna och ofta passade på att samtala med dem. Områdesvärden påtalade att språkbarriärer kunde ställa till problem i kommunikationen med de boende men respondenten trodde att Stockholmshem i Rågsved var mycket hjälpta av att det jobbade en annan områdesvärd i området som var född i utlandet och talade flytande engelska. I de fall hyresgästerna varken pratade svenska eller engelska kunde annars gester vara en alternativ lösning då det inte skulle vara möjligt för Stockholmshem att ta in en tolk och information om Stockholmshem fanns på sju ton olika språk (Stockholmshem a).

UUS:s arbetsprocess med områdesanalys

Områdesanalysen av Rågsved är utformad av UUS och åtgärdsförslagen är framtagna av dessa, i visst samråd med Stockholms hem. Eftersom processen med prioritering av åtgärdsförslag ska överlåtas till UUS är det också viktigt att presentera deras tankar, för att kunna väva in dem i analys om åtgärdsförslagen. Efter ett introducerande möte med UUS i Stockholm, hölls en telefonintervju med en av företagets representanter för att diskutera arbetsprocessen kring en områdesanalys och hur företaget såg på idén att lägga in prioriteringsförslag i analyserna.

UUS berättade att intervjuer och fältstudier utgör ungefär halva arbetsprocessen var, gällande materialinsamlandet till en områdesanalys. Intervjuerna utförs med lokala aktörer som förvaltare, områdesvärd, polis, skola och fritidsgård. UUS pratade inte med enskilda hushåll särskilt ofta då det ansågs vara ett alltför tidskrävande arbete utan försökte i sin arbetsprocess istället gå via representanter för hyresgästföreningen. De försökte ibland också närvara vid dessa möten för att kunna samtala med de boende därigenom, något som bland annat gjordes i Rågsved. UUS påpekade dock vetenskapen om att alla grupper av människor inte är representerade under dessa möten och att vissa grupper av människor kan vara mer svårångade än andra. Företaget använder sig inte direkt av information om befolkningsammansättning som ett verktyg i arbetsprocessen, men de är medvetna om hur denna ser ut för att få en förståelse av hur platsen kan användas. Om UUS exempelvis skulle finna att ett område bestod av många barnfamiljer skulle detta kunna göra valet av fler lekplatser aktuellt. Under arbetet med områdesanalysen av Rågsved hade en boendeenkät gjorts som UUS kunde få ta del av i sitt arbete. Hur svarsfrekvensen var på denna enkät visste dock inte UUS och enkäten angav bara kön och ålder på personen. Den områdesanalys som slutligen skapas av UUS baseras främst på deras egna synpunkter om åtgärdsförslag men flera av dessa förslag kan styrkas genom intervjuer som utförts. Åtgärdsförslagen tas fram av UUS men oftast i samråd med uppdragsgivaren då denne vanligtvis vill godkänna förslagen innan de trycks (Urban Utveckling och Samhällsplanering b).

UUS kan ibland trycka på saker som de anser extra angelägna men några konkreta prioriteringslistor tas inte fram. Det finns ingen egentlig anledning till detta, men UUS liknade sina analyser vid ett smörgåsbord av åtgärdsförslag och att det sedan var upp till uppdragsgivaren att bedöma vad de hade möjlighet att jobba vidare med. UUS har tankar om vilka åtgärder som är mer viktiga än andra men det hade, fram tills denna intervju, inte ingått i deras uppdrag att prioritera åtgärderna, varför det inte hade gjorts i rapporterna. I en områdesanalys gjord av Skarpnäck i Stockholm, angav UUS på vissa ställen kostnader för somliga åtgärdsförslag. Detta ansågs inte möjligt att göra i Rågsved på

grund av att denna områdesanalys innefattade ett mycket större område i staden. Kostnadsexemplen var dock inget som efterfrågats av uppdragsgivaren för områdesanalysen av Skarpnäck utan något som gjordes på initiativ av UUS (Urban Utveckling och Samhällsplanering, b).

UUS blev ombudda att prioritera sina åtgärdsförslag för Ervallakroken och Nyckeln. Genom att presentera en modell utformad av UUS var avsikten att belysa likheter och skillnader mellan denna och de sociala och ekonomiska modellerna som författaren utformat, något som kan bli behjälpligt i UUS:s fortsatta arbete. UUS ombads att utgå från sina egna tankar som experter inom samhällsplanering i första hand, och inte utifrån den redan etablerade relationen med Stockholmskem. Detta var något som UUS tyckte kunde vara svårt att bortse från då man hade jobbat i nära relation till Stockholmskem och gemensamt diskuterat fram åtgärdsförslagen. De prioriteringslistor som slutligen presenterades av UUS ser ut som följer.

UUS prioriteringslista för Ervallakroken	
Syfte	Prio
Ren och snygg parkering	1
En större gård med fler aktiviteter	2
Trygg, säker och trivsam gatumiljö	3
Stärk grannkontakt/gemenskapen	4
Trygga och trivsamma trapphusentréer	5
Stärk områdets attraktivitet	6
Förenklad grovsopshantering	7
Säker cykelparkering	8
Ta tillvara på omgivningarna	9

UUS prioriteringslista för Nyckeln	
Syfte	Prio
Försköna kvarterets yttre	1
Användbara gårdar	2
Funktionella och tillgängliga cykelrum	3
Stärk kvartersentréerna	4
Trivsamma gemensamhetsutrymmen	5
Utnyttja uteplatsernas potential	6
Skapa en känsla av kvartersgata	7
Utnyttja omgivningarna	8
Stärk befintlig attraktivitet	9
Stärk kopplingen mellan gatorna	10

Att involvera medborgarna i planeringsprocessen – några teorier

Genom Widerbergs (2002) intervjuanalys och Adjayes (2005) intressentanalys konstaterades att invånarna i Rågsved var en av tre huvudintressenter för denna undersökning. Att involvera medborgare i planeringsprocessen är något som har ökat i takt med att en decentraliserad organisering har växt fram och detta har lett till att olika intressegrupper har inkluderats i utvärdering, i rollen som medborgare, brukare eller kund (Karlsson, 1995). Att fråga de boende om synpunkter på den fysiska miljön i deras bostadsområde kommer att leda till att området indirekt utvärderas då svaren kommer att peka på vad som fungerar bra och dåligt i området. Detta har tagit större plats när det kommer till att förstärka kvalitén i planeringsarbete, och andra tydliga mätverktyg som normer och anvisningar har fått stå åt sidan (de Laval, 1997). De utvärderande metoderna borde bli en integrerad del av samhällsplaneringen och författaren presenterar i sin avhandling olika sådana metoder i relation till nybyggnation av bostadsområden. Bland dessa nämns att de boende utformar en mental karta, semantisk miljöbeskrivning och gåtur med bland annat boenderepresentanter, förvaltare och planerare (de Laval, 1997). Viktigt att komma ihåg när man pratar om medborgardeltagande är att det inte bara handlar om att tillgodose invånarnas behov, utan att det även handlar om att ta till sig invånarnas kunskaper om området och bostadsmiljön. Genom invånarnas dagliga användning av området ifråga kan dessa personer medverka till att bygga upp innebörden av en ”kvalitativt bra miljö” (Löfberg, 1980:11).

Genom att involvera medborgarna kan också skillnader i uppfattning av den fysiska miljön mellan dessa och planeringsexperterna, i det här fallet UUS och Stockholmskem, bli klargjorda. Löfberg (1980) skiljer mellan planeringsrelevanta värderingar och bruksrelevanta värderingar. Det är viktigt att särskilja dessa två begrepp då det förra baseras på planeringskrav i relation till värderingar och det senare baseras på vad som behövs för brukandet av området – aspekter som inte behöver överensstämma. Då invånarna involveras i planeringsprocesser kan skillnader synliggöras när det kommer till hur de två grupperna, invånare och experter, återger boendemiljön. Enligt de Laval (1997) är den största skillnaden att boende lägger in mycket mer känslor i sina beskrivningar och relaterar platsen till användning, till skillnad från planerare som beskriver miljön utifrån infrastruktur och arkitektoniska element. Det är viktigt för experterna som arbetar med ett område att inte bortse från dessa skillnader utan att se dem som komplement till varandra (de Laval, 1997). Att inkludera fler intressenter i utvärdering gör dock att utvärderingen också blir mer komplicerad (Karlsson, 1995). Löfberg (1980) skriver att invånarens beskrivningar och önskemål om ett bostadsområde kan hämmas av deras begränsade kunskaper inom planering. Invånarnas beskrivningar av

bostadsområdet baseras främst på deras personliga erfarenheter och avgränsas av deras möjlighet att utveckla kunskaper, värderingar och erfarenheter om t.ex. ett bostadsområde, vilket i sin tur kan påverka brukandet av platsen. Områdesanalysen av Rågsved hade kunnat utvärderas enkelt genom att endast be Stockholmshem och UUS att samtala om de prioriteringar av åtgärder som dessa två aktörer ansåg vara viktiga för samhällsutvecklingen på orten. Däremot hade undersökningen inte lett till att invånarnas, önskemål och synpunkter kommit fram. Ett sådant förfaringssätt skulle kunna ifrågasättas av invånarna eftersom ingen hade fört deras talan i processen, vilket hade kunnat leda till att relevansen för prioriteringsförslagen försvagats. Av denna anledning är medborgardeltagandet en viktig del i denna undersökning samtidigt som invånarnas relation till områdesanalysen inte är lika uttalad som Stockholmshems och UUS:s kopplingar till områdesanalysen.

Stockholmshem hade inte möjlighet att förse författaren med kontakter som skulle möta den befolkningssammansättning som önskades utifrån den demografiska statistiken. Kontakt togs med ordförande för de båda hyresgästföreningarna på Ervallakroken och Nyckeln men dessa representanter hade inte möjlighet att ställa upp på intervju. Kritik har också riktats mot ett sådant tillvägagångssätt då dessa boende- eller föreningsråd har bristande representation. ”Äldre svenska män” eller etniskt tydliga grupper nämns som exempel på grupper som kan vara överrepresenterade och risken med ett sådant representationsunderlag kan vara att beslut tas utifrån personligt intresse och inte utifrån allmänhetens bästa (Edström och Plisch, 2005). Denna teori var något som verkade få visst stöd i Rågsved då kontaktuppgifter erhöles till fyra svenskfödda personer som var engagerade i hyresgästföreningarna Ervallakroken och Nyckeln, varav två var ordförande i hyresgästföreningarna. Utifrån den demografiska undersökning som gjorts och utifrån intervju med Stockholmshem, i vilket den svagare kontakten med personer med utländsk bakgrund påtalades, var önskemålet att intervjuerna så mycket som möjligt skulle motsvara en blandad befolkningssammansättning. Beslut togs därför om att utföra spontanintervjuer på plats ute i bostadsområdena genom slumpmässiga möten med förbipasserande. Författaren är också medveten om att spontanintervjun som metod kan ha begränsat invånarnas möjlighet att utveckla kunskaper och åsikter om den fysiska miljön, i enlighet med Löfbergs (1980) argumentation.

Rågsvedsbarnas tankar om Rågsved

Spontanintervjuerna utfördes en torsdag och en lördag vid lunchtid i mars 2011. Respondenterna fångades in genom den inledande frågan ”Bor du i det här området”, eftersom detta svar var

avgörande för studien.⁷ Om det visade sig att personerna var boende i det specifika området ställdes frågan: Vad tycker du är bra respektive dåligt med den fysiska miljön i ditt bostadsområde? Följdfrågorna till den demografiska förankringen av intervjuerna handlade om ålder, kön, svensk eller utlandsfödd, hur länge man bott i området och om personen hade hemmaboende barn eller inte. Detta gjordes för att undersöka om en relativt heterogen respondentgrupp hade tillfrågats. Som diskuterats i demografikapitlet kan flera andra grupper i befolkningssammansättningen redovisas och diskuteras. Bland annat skulle skillnaden mellan olika befolkningsgruppers svar kunna analyseras utifrån t.ex. inkomstgrupper eller utbildningsnivå. Då denna del av undersökningen, att intervjua invånarna, främst ska verka som ett komplement till UUS kunskaper som samhällsplanerare och mina kunskaper som bedömare, kommer dock inte en djupare analys kring detta att föras. På samma sätt kan man ifrågasätta valet att ställa frågan om den fysiska miljön, då detta kan medföra att personer svarar utifrån de kunskaper de har om planering i området och hur långt deras referensramar sträcker sig. Valet att stoppa folk på stan och ställa frågor om den fysiska miljön gjordes dock utifrån författarens personliga uppfattning och erfarenheter om att det är lättare att få fler folk och en mer heterogen befolkningsgrupp att engagera sig om det inte kräver ett aktivt deltagande genom t.ex. möte, gåtur eller studiebesök på andra ställen.

Av 48 tillfrågade ställde 20 upp på intervju, 9 stycken bodde på Ervallakroken och 11 stycken bodde i kvarteret Nyckeln. Av de 28 personer som inte ställde upp på intervjun var 1 person nyinflyttad och kände inte till området särskilt väl, 1 ville inte vara med, 5 bodde inte i området och 10 stycken kunde inte förstå eller prata svenska. De flesta respondenterna var mellan 30 och 50 år. 6 stycken var svenskar, 13 personer var födda i utlandet och 1 person hade utländsk bakgrund.⁸ Av de personer som deltog i intervjuerna var 7 stycken män och 13 stycken kvinnor, ungefär hälften hade barn i både yngre ålder och tonåren. I enlighet med demografin bestod respondenterna av en blandning av personer födda i Sverige och personer födda i utlandet - personer födda i utlandet var dock något fler. Det var en något högre andel respondenter som hade barn än vad demografin visade. Respondenterna motsvarade inte exakt den demografiska statistiken för Rågsved men spontanintervjuerna uppfyllde en variation av respondenter, utifrån demografiska aspekter, vilket sågs som positivt då denna mångfald antogs vara svår att uppnå inför studiens utförande.

⁷Eftersom avgränsningen låg i att endast intervjua personer som vid uppsatsens utförande bodde i området.

⁸Det framkom inte om den sistnämnda personen var född i Sverige eller inte.

Respondenterna på Ervallakroken

Respondenterna på Ervallakroken hade en blandad inställning till sin närmiljö. Vissa svarade att de var nöjda med området och inte hade några direkta synpunkter eller klagomål. Andra påpekade aspekter av närmiljön som ansågs bra istället för dåligt, vilket också var intressant för undersökningen. Nedan följer ett utdrag av de spontanintervjuer som gjordes på Ervallakroken vid de två utvalda tillfällena. Alla spontanintervjuer kan hittas i bilaga 3 och 4.

Man, 40-års åldern, från Afghanistan, boende i Rågsved och Sverige sedan 6 år, småbarnsförälder.

Mannen tycker att parkeringen är bra, framför allt att det är gratis parkering. Han är dock rädd att de ska börja ta betalt för parkering. Han vill gärna att området ska bli renare och visar i rabatten där en massa cigarettfimpar har blivit kastade. Snöröjningen i vinter har inte varit bra och det har varit svårt att ta sig fram med barnvagn. Annars trivs mannen väldigt bra i området. Han tycker om att bo i Rågsved och på Ervallakroken, vilket han är nogga med att understryka. Han tycker också om att bo nära sin släkt som bor i huset över gatan.

Kvinna, 21 år från Sverige, boende i Rågsved sedan 1/2 år.

Kvinnan har hund och tycker att det är bra att det är så nära till naturen. Hon tycker att grannarna är trevliga. Hon tycker inte att snöröjningen har varit bra i vinter. Kvinnan önskar också att det fanns mer parkeringar och att de borde rusta upp lekplatsen. Dessutom tycker hon att de borde hålla bättre koll på lamporna, dessa är ibland släckta på kvällarna.

Kvinna, 38 år, från Sverige, bott i Rågsved till och från sedan barndomen, familj med tonårsbarn

Snöröjningen har varit dålig i vinter. Kvinnan tycker även att lekparken ligger fel då vägen som delar husen och lekplatsen hindrar tillgängligheten för barnen. Hon påpekar också att hon på senare tid märkt att varannan lampa i området är släckt på kvällen och tycker att detta tyder på att de inte är trasiga utan hon funderar på om det handlar om att spara energi. Detta leder till att området blir onödigt mörkt. I övrigt tycker hon att Rågsved har ett oförtjänt dåligt rykte. Hon rör sig inte ute så mycket på kvällar och nätter men hon känner inget obehag av att röra sig i området på dagen. De boende i området har en bra sammanhållning och hjälper varandra. Största förändringen i Rågsved sedan hon var barn är den stora inflyttningen av invandrare som hon anser är en väldigt stor förändring. Hon påpekar att det varken är positivt eller negativt för området utan helt enkelt en förändring.

Man, 37 år från Irak, boende i Rågsved i 8 år och Sverige i 12 år; barnfamilj.

Mannen tycker om att det inte är så lugnt i området utan att det är livligt men påtalar samtidigt att svenskarna ofta vill ha det lugnt. Han tycker att parkeringen är bra men att många bilar blir stående för länge. Han tycker det är bra att det är gratis parkering. Mannen tycker också att lekplatsen ska vara större.

Utifrån respondenternas tankar om den fysiska närmiljön på Ervallakroken har en lista utformats som presenterar dessa synpunkter. I denna lista har även djupintervjun med invånaren på Ervallakroken inkluderats då denne också tog upp brister i området under intervjun och då denna person ingår som en del av intressentgruppen invånare. Detta gör att respondenterna på Ervallakroken sammanlagt är 10 stycken. Listan presenteras utan rangordning.

Problem	Åtgärd
Parkeringen	<ul style="list-style-type: none">- Större parkering önskas- Gratisparkering är bra- Bilar ur bruk tar upp onödig plats på parkeringen
Lekplatsen	<ul style="list-style-type: none">- Tråkigt utformad, upprustning önskas- Bilvägen hindrar tillgängligheten- Lekplatsen borde bli större
Snöröjningen	<ul style="list-style-type: none">- Snöröjningen i området har inte fungerat- Snön har samlats upp i en del av parkeringen vilket stör för bilar och gående- Snöröjningen har efter den hårda vintern ändå skötts rätt bra
Belysning	<ul style="list-style-type: none">- Dåligt underhållen, många lampor är släckta
Nedskräpning	<ul style="list-style-type: none">- Nedskräpningen i området är problematisk, bland annat då cigarettfimpar kastas i rabatter och vid entréer
Otryggt område	<ul style="list-style-type: none">- Allmänt otryggt i Rågsved
Nyckelaxet	<ul style="list-style-type: none">- Behöver renoveras för att locka fler kunder

Respondenterna på Nyckeln

Även respondenterna på Nyckeln hade en blandad inställning till sin närmiljö. Under spontanintervjuerna på Nyckeln uppkom fler språkbarriärer än på Ervallakroken varpå vissa svar blev svårtolkade, något som bör kommas ihåg under läsningen av den insamlade datan. Nedan följer ett utdrag av de spontanintervjuer som gjordes på Nyckeln vid de två utvalda tillfällena.

Kvinna, 45 års åldern från Somalia, bott i Sverige och Rågsved i snart åtta år, barn i tonåren.

Kvinnan bor en trappa upp i sitt hyreshus. Hon pratar om lekplatsen i området, men på grund av språkbarriärer är det svårt att förstå om den är bra eller dålig. Hon förklarar att hon är missnöjd med att det bara finns en tvättstuga för hela området. Hon har svårt att boka tid och ibland går hon över till en väninna på Ervallakroken för att låna tvättstugan där. Hon vill gärna ha åtminstone en tvättstuga till i området. Annars tycker kvinnan att det är ett lugnt och bra område.

Kvinna, 21 år, från Irak, barnfamilj, boende i Rågsved sedan 6 månader, har bott i Sverige i 4 år.

Kvinnan berättar att hon gärna vill ha större parkering. Det är svårt att hitta platser och måste man ställa sig på gatan riskerar man istället att få böter. Hon önskar även en ramp upp till husen direkt från stora vägen. Som det är nu måste de gå runt om och uppför backen en bra bit med barnvagnen. De har sett att andra bostäder i området har ramper.

Man och kvinna, 33 och 31 år, barnfamilj, av utländsk härkomst, boende i Rågsved sedan 6 år tillbaka.

Mannen och kvinnan är generellt missnöjda med området och tycker, som de själva uttrycker det, att allt är dåligt. De är på väg att flytta därifrån. Bland annat tycker de att det är för lite parkeringsmöjligheter och att det är otryggt för barnen att gå ut själva. Det finns bara en tvättstuga i området, vilket de tycker är för lite.

Man, 25 år från Sverige, boende i Rågsved sedan 1 år.

Mannen tycker att området är lugnt. Han tycker att det är långt till promenadområde. Mannen tycker också att grovsoprummet är dåligt, det är ingen sortering.

Utifrån de intervjuer som gjordes med boende i området Nyckeln, kunde en modell utformas på liknande sätt som på Ervallakroken. Ingen rangordning har angivits.

Problem	Åtgärd
Parkeringen	<ul style="list-style-type: none"> - Större parkering önskas - Gratisparkering är bra - Gästparkering saknas - Bilar står felparkerade på gatan (p.g.a. för liten parkering)
Grovsoprummet	<ul style="list-style-type: none"> - Dåligt skött och sorteringen fungerar inte - Nyckeln till soprummet fungerar inte
Tvättstugan	<ul style="list-style-type: none"> - En tvättstuga är för lite, kan inte tillgodose behovet av tvätt-tider för hela områdets invånare
Lekplatsen	<ul style="list-style-type: none"> - Lekplatserna i området borde bli bättre - Lekplatserna nämns men framkommer ej om de är bra eller dåliga
Backig terräng	<ul style="list-style-type: none"> - Ramp mellan en av bostadsgatorna och stora gatan utanför önskas då det är tungt att dra barnvagn uppför backen - För äldre är det tungt att ta sig uppför backen
Otryggt område	<ul style="list-style-type: none"> - Otryggt för barnen att gå ut själva i området
Snöröjning	<ul style="list-style-type: none"> - Snöröjningen har inte fungerat under vintern, kan bero på felparkerade bilar
Närhet till park	<ul style="list-style-type: none"> - Promenadområde ligger långt bort
Bussförbindelse	<ul style="list-style-type: none"> - Bussarna har inte hållit tiderna under vintern

3.2 Andra delen - Den fördjupande analysen, prioritering av åtgärdsförslag

I denna andra del, som kopplar samman empiri och teori, kommer analys och diskussion fördjupas utifrån det resultat som presenterades i del ett. I den första delen av resultat och diskussion presenterades intervjumaterial från de tre intressenterna: UUS, Stockholmshem och invånarna i Rågsved. I intervjumaterialet har åsikter om prioriteringsarbete lyfts fram från dessa grupper. UUS har dessutom ombetts att rangordna de åtgärder som de själva angivit i områdesanalysen för Rågsved och invånarna har intervjuats om brister i sin boendemiljö, vilka sedan har sammanställts i en invånarlista var för Ervallakroken och Nyckeln. I inledningen framkom att områdesanalysen som beställdes från UUS gjordes då det beslutats att Stockholmshems bostäder i Rågsved skulle få särskild förvaltning för att området skulle fungera bättre både för Stockholmshem och för de boende och att det nya mottot för Stockholmshems arbete i Rågsved var ”Rent, snyggt och tryggt”. Utifrån detta bakgrundsmaterial uppkom idén om att utforma en prioriteringslista som såg till att rangordna åtgärdsförslagen utifrån sociala förmåner som skulle förbättra bland annat trivsel och trygghet för invånarna och öka attraktiviteten i området – målsättningar som kopplades till syftet med särskild förvaltning och mottot för det nya förvaltningsarbetet i Rågsved. Stockholmshems synpunkter om att argumentera vinster för företaget vid prioritering av åtgärdsförslag argumenteras inte direkt för i denna modell men kan delvis ses genom de sociala förmånerna, genom tanken att om sociala åtgärder förbättrar kvalitén och attraktiviteten för invånarna i området kommer detta också att ge vinst till Stockholmshem i form av bättre skötta lägenheter och trivsammare områden. Den sociala modellen har hämtat inspiration från grundtankarna i en social konsekvensbeskrivning, vilken kommer att presenteras i samband med modellen.

För att kunna diskutera värderingsavvägningar och göra prioriteringsarbetet mer relevant i förhållande till fallstudien utformades också en prioriteringslista som utgick från ekonomiska aspekter av åtgärdsförslagen. Detta val utgick huvudsakligen från två perspektiv: Stockholmshems uttalande om att tid och pengar är avgörande för vilka åtgärder som ska realiseras och lagen om ”Den nya allmännyttans villkor” som trädde i kraft 1 januari 2011 och som kommer att presenteras i samband med den ekonomiska modellen.

Jämförelserna mellan de olika modellerna: UUS:s modell, invånarnas lista och den sociala och ekonomiska modellen, har hämtats från grundtanken i Cost-Benefit analysen. Detta analysverktyg kan i enkla termer förklaras med att när man pratar om ett värde inom ekonomin refererar man till

den tillfredsställelse eller nytta som en person kan få ut av en viss tjänst eller produkt (Adjaye, 2005). Cost-Benefit analysen kan dock ha svårigheter att bedöma kostnader av projekt som inte går att mäta i monetära termer vilket har gjort att modellen ofta förbiser miljörelaterade och sociala värden. Detta är istället något som en konsekvensbeskrivning kan göra genom att använda sig av subjektiva bedömningar av projektet eller mellan projekt (Barrow, 1997). Av denna anledning utgår jämförelserna av de tre modellerna från grundtanken i att väga utgifter och förmåner mot varandra men med en koncentration på de sociala aspekterna av den fysiska miljön. Det rekommenderas att läsaren har tillgång till UUS:s områdesanalys av Rågsved för att förstå prioriteringslistorna och den efterföljande diskussionen.

Anledningen till att även presentera UUS:s lista är att synliggöra både för författaren och för UUS hur olika listor kan se ut beroende på vilka utgångspunkterna är – författaren har t.ex. en mer ”objektiv” inställning till Stockholms hem men har å andra sidan inte lika stor kunskap om området som UUS har. Anledningen till att presentera dessa UUS:s listor var också för att diskussionen om UUS:s arbete inte ska föras över deras huvuden utan ska verka som inspiration i deras fortsatta arbete med områdesanalyser. Invånarnas lista kommer att diskuteras parallellt med de tre andra listorna då denna inte utgått från samma värderingsprincip. Diskussionen kretsar kring hur avvägningar kan göras mellan sociala värderingar, ekonomiska värderingar och UUS:s värderingar av prioriteringsarbete och hur invånarnas åsikter kan inkluderas. Resultatet av denna diskussion utmynnar i förslag på hur åtgärdsförslagen på Ervallakroken och Nyckeln kan prioriteras.

3.2.1 En social prioriteringsmodell – hur kan sociala förmåner värderas?

Som tidigare nämnts finns det två sidor av den sociala delen i denna studie: vad invånarna i Rågsved tycker om den fysiska miljön och vad Rågsved och dess invånare behöver i den fysiska miljön – två faktorer som inte nödvändigtvis behöver höra ihop. Mottot för Stockholmshems satsningar i Rågsved, baserat på beslutet om särskild förvaltning, var ”Rent, snyggt och tryggt”. Utifrån detta motto och utifrån tankar om vad som bör vara positivt att utveckla i den fysiska miljön för invånarnas del kommer här en social modell för vart och ett av de två områdena att redovisas. Även om modellen är utformad av författaren till denna uppsats har inspiration hämtats från grundtankarna kring en social konsekvensbeskrivning, varpå viss information om en sådan bör presenteras.

Social konsekvensbeskrivning

Att utföra en konsekvensbeskrivning innebär att förbättra utvecklingen av ett projekt eller en situation genom att på förhand väga för- och nackdelarna med olika projektförslag eller med ett valt förslag. Konsekvensbeskrivningen är ett hjälpmedel för beslutsfattare att noggrannare kunna tänka igenom beslut och ta större ansvar för det val som slutligen görs. Även allmänheten bör delta i ett eller flera skeden av processen då fördelarna med att involvera medborgarna är att de kan bidra med värdefull data som inte är uppenbar för beslutsfattarna, alternativa lösningar kan synliggöras och en involverad och inbjuden allmänhet kan ha lättare för att stödja ett projekt (Barrow, 1997). I denna studie har invånarnas deltagande separerats från den sociala modellen och istället presenterats i ett eget kapitel för att tydliggöra invånarnas åsikter i förhållande till alla modellerna.

En Social Konsekvensbeskrivning (SKB) analyserar, övervakar och styr de sociala konsekvenserna av utveckling. Forskare menar att alla frågor som, direkt eller indirekt, påverkar människan är relevanta för en SKB. En SKB ska inte endast ses som ett verktyg för att förutse sociala konsekvenser av vissa beslut utan ska även vara ett verktyg för att kunna bedöma de sociala konsekvenserna och därifrån utveckla strategier för att hantera dem (IAIA, 2003). En SKB innebär att få fram både vilken negativ och vilken positiv påverkan en handling kan leda till men ofta bör man lägga mer tyngdpunkt på de positiva aspekterna. Syftet med en SKB blir att bidra till en mer hållbar och rättvis biofysisk och mänsklig miljö (IAIA, 2003). Metoder för en social konsekvensbeskrivning är ofta kvalitativa och bland verktygen ingår t.ex. frågeformulär, intervjuer, material från allmänna möten och rapporter från t.ex. brottsregister och liknande. Även om det kan

vara svårt att införa en social konsekvensbeskrivning i planeringsprocesser p.g.a. bland annat motsättningar inom den ekonomiska sektorn av projektet, bör man vara medveten om konsekvenserna av att inte utföra den. Om en social konsekvensbeskrivning utförs är det mycket möjligt att onödiga sociala, politiska och ekonomiska kostnader kan undvikas (Barrow, 1997).

Målet med en SKB är att resultatet av arbetets utveckling ska stärkas och fokuset bör därmed ligga på händelser som är planerade på förhand, även om modellen också skulle kunna användas i mer oplanerade situationer som t.ex. vid naturkatastrofer. Aktiviteter som inbegrips i en SKB är bland annat att identifiera intressenter, organisera intressenternas deltagande och ge en klar bild av den kulturella kontexten för att utveckla en förståelse för lokala samhällsvärden och hur dessa relaterar till projektet i fråga (IAIA, 2003). Detta kan förtydligas i fallstudien av Rågsved där intressenterna är klargjorda, deras involvering är tydliggjord i intressentanalysen och läsaren har i kapitlet om Rågsved givits en förståelse för vilken kulturell kontext fallstudien relaterar till.

Den sociala modellen har utformats utifrån den information om sociala aspekter i Rågsved som presenterades i inledningen och prioriteringen kommer främst att utgå från attraktivitet, hälsa och trygghet. Kopplingen görs till Stockholms hems beslut om särskild förvaltning av Rågsved, i vilken problematik kring bland annat nedskräpning och tillhåll i källarutrymmen har omvänt till Stockholms hems motto för Rågsved, ”Rent, snyggt och tryggt”. Generella avvägningar har gjorts mellan de olika åtgärdsförslagen då listan i första hand ska ses som inspiration till hur man kan arbeta med prioriteringsresultat. De sociala modellerna för Ervallakroken och Nyckeln presenteras nedan tillsammans med de sociala fördelar som syftet och åtgärdsförslagen anses medföra. Avvägningarna baseras på åtgärderna i första hand, men prioriterar syftet i helhet, då upplägget baseras på UUS:s områdesanalys.

Sociala prioriteringsmodell för åtgärdsförslag på Ervallakroken		
Syfte	Sociala fördelar	Prio
Trygg, säker och trivsamt gatumiljö	P.g.a. den nuvarande utformningen av gatumiljön kan avsmalnande av gatan och markerade övergångar öka tryggheten mycket.	1
En större gård med fler aktiviteter	Soldäck kan höja aktiviteten utomhus på sommarhalvåret, belysningen ökar tryggheten i området, slutna parkering ökar tryggheten och tillgängligheten. Dock används soldäcket troligen inte i lika stor utsträckning året om.	2
Ren och snygg parkering	Då parkeringarna omger hela kvarteret och är en stor del av det första intrycket av Ervallakroken kan en omplanering av parkeringen leda till höjd attraktivitet.	3
Stärk områdets attraktivitet	Balkongfasaderna blir visuellt en stor förändring som kan leda till höjd attraktivitet för området. Etageplaner bör i nuläget ej prioriteras.	4
Säker cykelparkering	Fler cykelställ och mindre parkering kan uppmuntra till att använda cykel före bil, vilket är positivt av bland annat hälsoskäl och trygghetssynpunkt (minskat bilanvändande kan t.ex. öka tillgängligheten för barnen i området).	5
Trygga och trivsamma trapphusentréer	Grönska och tydliga entréer ökar attraktiviteten i området.	6
Stärk grannkontakten och gemenskapen	Trapphusvärdarna kan öka tryggheten i området och fungera som en länk mellan grannarna för ökad gemenskap. Möteslokal borde ligga i Ervallakrokens lokaler istället för Nyckelaxet. Gårdsaktiviteter kan leda till höjd attraktivitet i området.	7
Förenklad grovsopshandling	Attraktiviteten ökar om sophandlingen tas bort från gården.	8
Ta tillvara på omgivningarna	Publikterrassen höjer användningen av utemiljön främst under sommarhalvåret. Parkytan ökar attraktiviteten. Publikterrassen används dock troligen inte under hela året.	9

Sociala prioriteringsmodell för åtgärdsförslag på Nyckeln		
Syfte	Sociala fördelar	Pri o
Försköna kvarterets yttre	Eftersom kontrasten mellan de nybyggda höghusen och de lägre femtiotalshusen är stor kan en renovering av femtiotalshusens fasader göra mycket för det visuella intrycket och höja attraktiviteten för de boende.	1
Användbara gårdar	Genom att utveckla gårdarna kan aktiviteter för människor i alla åldrar tillgodoses. Genom att dessutom ta bort vissa parkeringar kan tempot i området sänkas och framkomligheten för gående och cyklister höjas.	2
Skapa en känsla av kvartersgata	Skyltar, väggupp och liknande är enkla medel för att skapa ett tryggare och barnvänligare område. En avsmalning av Askersgatan kan också bidra till ett lugnare tempo.	3
Stärk kvartersentréerna	Planteringar och välkomstskyltar skapar enkelt en välkomnande insyn till kvarteret och inbjuder även gäster till besök.	5
Funktionella och tillgängliga cykelrum	En ökning av cykelskjul och tillgänglighet för cyklar kan i det långa loppet uppmåna till att ställa bilen hemma och ta cykeln istället.	5
Trivsamma gemensamhetsutrymmen	Belysning leder till ökad trygghet vid vistelse i gemensamhetsutrymmena. Okrossbart glas istället för frostat glas ökar insyn vilket också motverkar utsatthet och otrygghetskänslor.	6
Stärk kopplingen mellan gatorna	Planteringar och belysning höjer attraktiviteten i området samtidigt som ledstänger höjer tillgängligheten för t.ex. funktionshindrade och äldre.	7
Utnyttja omgivningarna	Parkleken kan tillgodose aktivitetsbehovet hos de boende och hos barnen i området. Idrottsplats och simbassäng leder till möjligheter att stärka hälsan genom motion.	8
Utnyttja uteplatsernas potential	Uteplatser höjer boendekvalitén för de boende i dessa lägenheter men kan också bidra till en vackrare syn även för förbipasserande.	9
Stärk befintlig attraktivitet	Etagelägenheter kan i ett längre perspektiv höja standarden ytterligare på punkthusen.	10

3.2.2 En ekonomisk prioriteringsmodell – hur kan ekonomiska utgifter värderas?

Då bostadsområden ska förbättras och aspekter som trygghet, trivsel och attraktivitet ska tillgodoses spelar bostadsföretagen en stor roll. För dessa är det ofta de ”ekonomiska realiteterna” som har varit utgångspunkten i utvecklingsfrågorna av området (Boverket, 2004:97). Samtidigt har det visat sig att bostadsföretag kan vinna på att satsa på höjd attraktivitet och trygghet och att involvera medborgarna i detta arbete. Genom att kontinuerligt se över och underhålla den fysiska miljön kan skadegörelse och brottslighet i ett område minska (Boverket, 2004). Under 2011 trädde nya regler för allmännyttans villkor i kraft. Syftet var att de kommunala bostadsaktiebolagen skulle ges lika förutsättningar som de privata (Sveriges Kommuner och Landsting). Fram tills denna lag trädde i kraft skulle de allmännyttiga bostadsföretagen drivas utan vinstsyfte. Anledningen till införandet av en ny lag om allmännyttans villkor har grundats på tanken om utbud och efterfrågan gällande bostäder och konsumenter och att denna relation inte fungerat (regeringen b). Då de kommunala allmännyttiga bostadsbolagen äger nästan hälften av alla lägenheter i Sverige påverkar deras verksamhet också den övriga marknaden. Allmännyttans bostadsutbud bör enligt propositionen inte bara vända sig till personer från socialt utsatta grupper eller med låg inkomst utan bör även konkurrera med den större marknaden, något som relateras både till svenska och europeiska perspektiv. Den nya formen för de kommunala bolagen anses kunna motverka segregation genom ett allmänt ekonomiskt intresse – något som regeringen inte anser att bostadsförsörjningsfrågorna klarar idag (regeringen b). Regeringen föreslår också i propositionen att analyser bör utföras i samband med beslut om ”bostadspolitiska åtgärder” (regeringen b). Dessa analyser kan kopplas till behovsrelaterade, marknadsrelaterade eller ekonomiska aspekter. Regeringen föreslår att en myndighet ges uppdraget att utveckla analysverktyg som kan användas i ett sådant arbete (regeringen b). Författaren har inte fått klarhet i huruvida förslaget om analysverktyg har godkänts men förslaget är intressant nog för denna studies problemformulering och analys.

En eventuell utformning av s.k. behovsanalyser förstärks även av förvaltaren på Stockholmshem som påpekat under intervju att ekonomi och tidsaspekter är viktiga element i arbetet med att utveckla bostadsområdena och då vinster för företaget nämndes som en viktig värderingsprincip, även om den senare inte behövde handla om ekonomiska aspekter. Förvaltaren poängterade också vikten av att Stockholmshem behövde få reda på hur åtgärdsförslagen kunde vara till nytta för dem som bostadsbolag vid ett eventuellt prioriteringsarbete. I enlighet med lagen om allmännyttans nya villkor och de aspekter som Stockholmshem har belyst angående prioriteringsarbete har en

ekonomisk modell skapats som rangordnar åtgärdsförslagen utifrån uppskattningar om utgifter. Den ekonomiska modellen för Ervallakroken och Nyckeln har utgått från den åtgärdstabell som UUS publicerade i områdesanalysen för Rågsved och är uppbyggd på liknande sätt som den sociala modellen, dvs. rangordningen baseras på åtgärdsförslagen men det är syftet i helhet som prioriteras. I vissa syften anges flera alternativa åtgärdsförslag, som t.ex. att antingen bygga en simbassäng eller en plaskdamm. Då kostnaderna kan skilja sig mycket mellan sådana alternativ bör modellen endast ses som inspiration till mätverktyg och som indikation på ekonomisk prioritering av åtgärdsförslagen. Inga specifika kostnader kommer att redovisas då detta inte är det huvudsakliga syftet med modellen. Kolumnen kostnad kommer istället redogöra för hur stor kostnaden kommer att bli i relation till de andra alternativen. Avvägningarna baseras på åtgärderna i första hand, men prioriterar syftet i helhet. Prioriteringen utifrån de ekonomiska utgifterna görs sedan genom personliga uppfattningar om vilket alternativ som rent generellt borde kosta minst (prio 1, osv).

Ekonomisk prioriteringsmodell av åtgärdsförslag på Ervallakroken		
Syfte	Kostnad	Prio
Ren och snygg parkering	Indirekta kostnader för tidsaspekter och ekonomiska utgifter för att samordna parkeringen med Stockholms Stad. Mindre kostnader överlag.	1
Ta tillvara på omgivningarna	Direkta kostnader för publikterass. Mindre kostnader.	2
Trygga och trivsamma trapphusentréer	Direkta kostnader för gångar, nummerskyltar, sittgrupper, häckar, planteringar och inglasade entréer. Mindre till mellanstora kostnader.	3
Stärk grannkontakten och gemenskapen	Direkta kostnader för trapphusvärdar och möteslokal. Mellanstora kostnader.	4
Förenklad grovsopshantering	Direkta kostnader för ny grovsopshantering. Mellanstora kostnader.	5
Trygg, säker och trivsam gatumiljö	Direkta kostnader för parkpersonal och material till planteringen i väster, övergångar och anläggning av trottoar. Mellanstora kostnader överlag.	6
En större gård med fler aktiviteter	Direkta kostnader för soldäck, planteringar, belysning, grillplats och ny plats för parkeringar. Mellanstora kostnader.	7
Säker cykelparkering	Direkta kostnader för ombyggnad av garage, grovsoprum och nybyggnad av cykelskjul eller cykelställ. Mellanstora till större kostnader överlag.	8
Stärk områdets attraktivitet	Direkta kostnader för balkonger, anställning av parkpersonal och material för söderslätten, entrétrappor och etagelägenheter. Stora kostnader överlag.	9

Ekonomisk prioriteringsmodell av åtgärdsförslag på Nyckeln		
Syfte	Kostnad	Pri o
Stärk kvartersentréerna	Direkta kostnader för välkomstskylt, omgestaltung och parkpersonal och material. Mindre kostnader.	1
Skapa en känsla av kvartersgata	Direkta kostnader för skyltar och väggupp, kostnader för anläggning av nya parkeringsplatser. Mindre kostnader.	2
Stärk kopplingen mellan gatorna	Direkta kostnader för beskärning av buskar, nya ledstänger, ledljus och borttagning av parkeringsplatser. Mindre kostnader.	3
Utnyttja uteplatsernas potential	Kostnader för utvidgning av uteplatser, mur, gallring av träd. Mellanstora kostnader.	4
Funktionella och tillgängliga cykelrum	Direkta kostnader för plattläggning, breddad nedfart, nya cykelskjul och cykelställ. Mellanstora kostnader.	5
Användbara gårdar	Direkta kostnader för ny utformning av område kring mattpiskställningen, minskad parkeringsyta, flytt av parkeringar för nya aktiviteter och ny gård, kostnader för trivsammare belysning. Mellanstora till större kostnader.	6
Trivsamma gemensamhetsutrymmen	Direkta kostnader för ventilation, skylt för barnvagnar, belysning och glas i tvättstugan. Mellanstora till större kostnader.	7
Utnyttja omgivningarna	Kostnader för trappa, upprustning av lekplats, anläggning av simbassäng eller plaskdamm, ny spontanidrottsplats. Mellanstora till större kostnader.	8
Försköna kvarterets yttre	Direkta kostnader för fasadrenovering och balkonger, trädplantering och inglasade entréer med ny markbeläggning. Större kostnader.	9
Stärk befintlig attraktivitet	Kostnad för att bygga etagelägenheter. Större kostnader.	10

3.2.3 Prioriteringsavvägningar och värderingsarbete – vad styr?

I följande kapitel presenteras en modell som redovisar resultaten av den sociala listan, den ekonomiska listan och listan utförd av UUS för varje bostadsområde. Invånarnas synpunkter diskuteras parallellt i texten. Syftet med att redovisa flera listor är att tydliggöra skillnaderna i prioritering utifrån vem eller vad som värderar det som ska prioriteras. Den ekonomiska modellen utgår från generella uppskattningar om kostnader för de olika åtgärdsförslagen. Den sociala modellen utgår från att analysera nyttan eller förmånerna för hela området i fråga - till skillnad från modellen från respondenterna som presenterade individuella och personliga åsikter om boendemiljön. UUS:s modell utgår från deras kunskaper som samhällsplanerare och utifrån de riktlinjer som gavs av Stockholmshem inför utförandet av områdesanalysen. Genom att undersöka hur mycket alla tre tabellerna överensstämde och skiljde sig åt i de olika förslagen var avsikten att diskutera och besluta om prioriteringsavvägningar. Prioriteringsarbetet visade sig dock vara problematiskt då begreppet värdera är personligt förankrat och resultaten av värderingsarbete skiftar beroende på vilka värderingar man utgått ifrån och vem som har värderat (Hermerén, 1980). Avvägningarna mellan de olika modellernas resultat relateras till en planeringsform som kombinerar två planeringssätt diskuterade av Hermerén (1980): rationell planering som utgår från systematiska tillvägagångssätt och planering som syftar till att hitta ”bästa och tillfredsställande lösningar för intressenterna” (Hermerén, 1980:11). Det systematiska tillvägagångssättet kan i modellerna representeras av avvägningar mellan kostnad och förmån och av avsikten att systematiskt hitta logik i listorna, medan diskussionen kring avvägningar utgår från att hitta den ”bästa och tillfredsställande lösningen” vilket speciellt bör argumenteras för i de fall listorna visar helt olika resultat. Analysen kring prioriteringsbeslut kommer därmed att utgå från en kombination av dessa två tillvägagångssätt.

För att kunna hitta den ”bästa och tillfredsställande lösningen” krävs dock att man vet vad denna lösning syftar på. Utifrån problematiseringen av värderingsarbete som belysts ovan funderade författaren på om det finns någon värderingsaspekt som bör väga tyngre än en annan i den jämförande modellen med prioriteringsförslagen för Ervallakroken respektive Nyckeln. Författaren ansåg att det syfte som angetts för att utforma områdesanalysen bör genomsyra diskussionen kring prioriteringarna. Stockholmshems syfte med att beställa områdesanalysen var, som tidigare angetts, att få området att fungera bättre för Stockholmshem och för invånarna. Detta syfte kan kopplas till insatserna för särskild förvaltning och förtydligas genom mottot ”Rent, snyggt och tryggt”, som skulle stå för de nya satsningarna i Rågsved. Detta motto är också något som får stöd av UUS i

deras målsättning för områdesanalysen⁹. Dessa målsättningar om en ren, trygg och trivsamt miljö anser författaren anspela på sociala aspekter av samhällsplaneringen och utifrån detta syfte bör UUS:s lista, den sociala listan och invånarnas lista i viss mån sträva efter att argumentera upp den ekonomiska listans rangordning, i de fall denna skiljer sig nämnvärt från de andra. Detta beslut måste dock grundas på varje enskild områdesanalys som utformas och vad syftet och förutsättningarna för varje områdesanalys är. Det är också viktigt att se till så att de aspekter som anses vara överordnade andra inte helt styr prioriteringsbesluten. I fallstudien av Rågsved är det i slutändan Stockholms hem som tar beslut om vilka åtgärder som ska realiseras, vilket bland annat kommer att styras av ekonomiska förutsättningar.

Då tabellerna studerats mer ingående insåg författaren att en precis prioriteringslista inte skulle vara möjlig, eftersom resultatet visade en större spridning av syftena än vad som var förväntat. Detta är nog så viktigt att ta hänsyn till då det visar att olika prioriteringslistor inte alltid kan redovisa ett gemensamt resultat. Man ska heller inte tvinga fram resultat eller försöka tyda kopplingar som inte finns. Däremot gick det i många fall att utläsa att de flesta syftena var rangordnade likadant i två eller tre av de olika modellerna när det gällde att se till ett större intervall, här delat från mitten i hög eller låg rangordning. I följande diskussion har därmed tabellerna delats på mitten och fem syften med högre rangordning och fem (Nyckeln) eller fyra (Ervallakroken) syften med lägre rangordning har kunnat tydliggöras. Det är viktigt att komma ihåg att diskussionen som förs nedan främst har som syfte att belysa *hur* man kan arbeta med prioriteringslistor och att resultaten främst ska *indikera* vilka förslag som bör prioriteras högre än andra och vilka förslag som bör hamna i övre och undre halvan av tabellen utan att ange exakt ordningsföljd. Diskussionen leder till synliggörandet av fem syften som kan anses ha högre prioritet och fem eller fyra syften som kan anses ha lägre prioritet i utvecklingsarbetet av Rågsved. En eventuell diskussion om att rangordna dessa fem syften ytterligare, överläts åt UUS då dessa har en djupare kunskap om området och en etablerad kontakt med Stockholms hem. I modellerna nedan presenteras de tre listorna med inbördes rangordning av åtgärdsförslagen för att relationen mellan listorna ska synliggöras. De fullständiga åtgärdsförslagen som presenterades av UUS i områdesanalysen för Rågsved finns i bilaga 1 och 2.

⁹Muntlig information från UUS, 2011-05-11

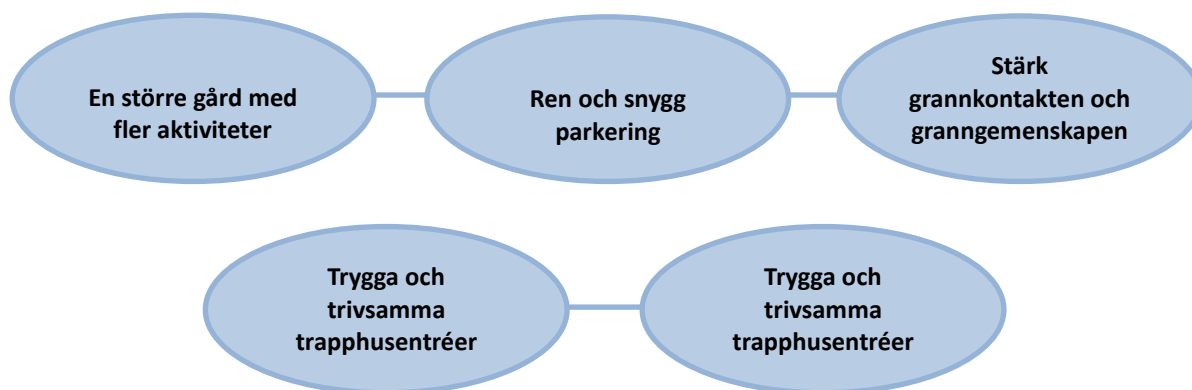
Ervallakroken

Prioriteringsmodeller och prioriteringsförslag för Ervallakroken			
Prio	Social modell	UUS	Ekonomisk modell
1	Trygg, säker och trivsamt gatumiljö	Ren och snygg parkering	Ren och snygg parkering
2	En större gård med fler aktiviteter	En större gård med fler aktiviteter	Ta tillvara på omgivningarna
3	Ren och snygg parkering	Trygg, säker och trivsamt gatumiljö	Trygga och trivsamma trapphusentréer
4	Stärk områdets attraktivitet	Stärk grannkontakt/gemenskapen	Stärk grannkontakten och gemenskapen
5	Säker cykelparkering	Trygga och trivsamma trapphusentréer	Förenklad grovsopshantering
6	Trygga och trivsamma trapphusentréer	Stärk områdets attraktivitet	Trygg, säker och trivsamt gatumiljö
7	Stärk grannkontakten och gemenskapen	Förenklad grovsopshantering	En större gård med fler aktiviteter
8	Förenklad grovsopshantering	Säker cykelparkering	Säker cykelparkering
9	Ta tillvara på omgivningarna	Ta tillvara på omgivningarna	Stärk områdets attraktivitet

I modellen för Ervallakroken kan ett syfte, genom ett systematiskt tillvägagångssätt, hittas som finns med i den övre delen av alla tre tabellerna, ”Ren och snygg parkering”. I detta syfte ingår bland annat att ”Samtala med Stockholms Stads Parkering AB och Trafikkontoret om möjligheten att ändra 7-dagarsparkeringen till 24-timmarsparkering för att slippa långtidsparkerade bilar och smutsiga ytor”, något som invånarna på Ervallakroken även påpekade som viktigt. Syftet ”Ren och Snygg parkering” anses alltså bidra till sociala förmåner och fysiska kvaliteter, samtidigt som det anses vara ett ekonomiskt bra alternativ. Detta syfte kan därmed ses som ett av de syften som bör prioriteras vid utveckling av Ervallakroken. Ett annat syfte som föreslås prioritering är ”En större gård med fler aktiviteter”. Detta syfte har rankats som nummer två både av den sociala modellen och av UUS:s modell. Samtidigt har respondenterna på Ervallakroken uttryckt en önskan om att lekplatsen på gården bör rustas upp och renoveras, vilket kan infogas i detta syfte. Den ekonomiska modellen rankar syftet som nummer sju, men eftersom de andra modellerna och invånarna prioriterar syftet högre kan detta uppväga den större ekonomiska investering som syftet skulle medföra. Det är inte heller givet att alla dessa åtgärder hade behövts för att rusta upp gården, kanske skulle mer fokus ligga på att rusta upp lekplatsen först och främst eftersom detta har önskats av invånarna. Den ekonomiska investeringen behöver alltså inte bli så stor om man diskuterar de olika

åtgärdsförslagen, men syftet att på ett eller annat sätt utforma en gård med fler aktiviteter bör prioriteras. Ett syfte som hamnar på fjärde plats av både den ekonomiska modellen och UUS:s modell är ”Stärk grannkontakten och gemenskapen”. Detta syfte hamnar längre ner i den sociala modellen men då UUS, med sin expertkunskap om området och sin kontakt med Stockholmshem, anser att det är viktigt för områdets utformning och den ekonomiska modellen samtidigt pekar på att det inte skulle medföra en alltför stor kostnad, bör detta syfte också prioriteras. Syftet innebär i UUS:s åtgärdsförslag att utveckla gårdens aktiviteter för spontana möten mellan hyresgäster, skapa en allmän mötes- och festlokal för ökad gemenskap, t.ex. i Axets centrum, stärka kontakten mellan hyresgästerna och förbättra boendemiljön genom att utse trapphusvärdar som har tät kontakt med Stockholmshem. Respondenterna på Ervallakroken har inte uttryckt någon direkt önskan om mötes- eller festlokal men några påtalade att Nyckelaxet, vilket är de boendes närmsta handelspunkt, är nedgången och behöver rustas upp. Även om Nyckelaxet inte tillhör Ervallakroken hade en upprustning varit möjlig i samband med att en möteslokal hade lagts i centrumet. Samtidigt har respondenter uttryckt att det finns onödig nedskräpning i området, något som områdesvärden på Stockholmshem anser problematiskt för hela Rågsved. Genom att anställa trapphusvärdar skulle nedskräpningen kunna minska. Två andra syften är också nämnda av två modeller: ”Trygga och trivsamma trapphusentréer” och ”Trygg säker och trivsam gatumiljö”. I det senare syftet kan även inkluderas synpunkt från respondent som anser att tillgängligheten till lekplatsen hindras av lekplatsens placering på andra sidan vägen. Båda dessa syften kan alltså också ges högre prioritet.

Utifrån de argument som fördes ovan kan en del av syftena från UUS områdesanalys plockas ut som mer prioriterade än andra. Viktigt är dock att syftena samtidigt ska vägas mot respondenternas önskemål om förändringar. I vissa fall kan dessa önskemål inkluderas i syftet och därmed stärks argumentet för prioritering. Följande syften anses kunna prioriteras över andra:

Figur 4: Prioritering av åtgärdsförslag på Ervalla Kroken. De tre övre förslagen bör ges något högre prioritet än de två undre.

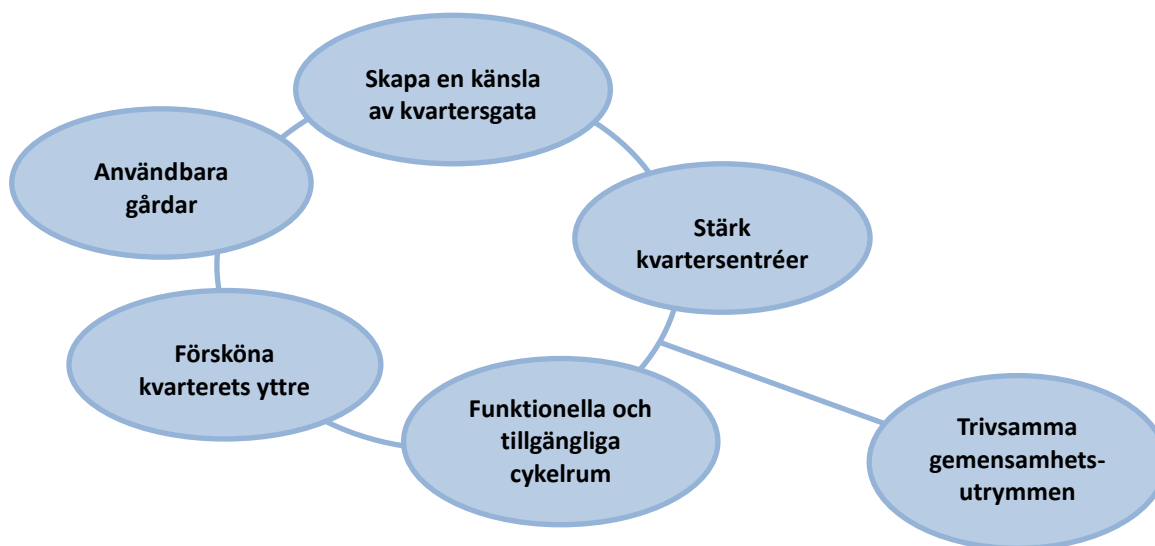
De övriga syften som anges i UUS:s områdesanalys för Ervalla Kroken: Stärk områdets attraktivitet, Säker cykelparkering, Förenklad grovsopshantering och Ta tillvara på omgivningarna hamnar genom denna diskussion i det nedre skiktet i tabellen. Detta innebär inte på något sätt att dessa syften bör anses mindre viktiga eller strykas. Däremot kan de, utifrån argumentationen och avvägningarna ovan, anses ha mindre prioritet i dagsläget och kan istället bli aktuella i ett senare skede i utvecklingen av den fysiska miljön på Ervalla Kroken.

Nyckeln

Prioriteringsmodeller och prioriteringsförslag för Nyckeln			
Prio	Social modell	UUS	Ekonomisk modell
1	Försköna kvarterets yttre	Försköna kvarterets yttre	Stärk kvartersentréerna
2	Användbara gårdar	Användbara gårdar	Skapa en känsla av kvartersgata
3	Skapa en känsla av kvartersgata	Funktionella och tillgängliga cykelrum	Stärk kopplingen mellan gatorna
4	Stärk kvartersentréerna	Stärk kvartersentréerna	Utnyttja uteplatsernas potential
5	Funktionella och tillgängliga cykelrum	Trivsamma gemensamhetsutrymmen	Funktionella och tillgängliga cykelrum
6	Trivsamma gemensamhetsutrymmen	Utnyttja uteplatsernas potential	Användbara gårdar
7	Stärk kopplingen mellan gatorna	Skapa en känsla av kvartersgata	Trivsamma gemensamhetsutrymmen
8	Utnyttja omgivningarna	Utnyttja omgivningarna	Utnyttja omgivningarna
9	Utnyttja uteplatsernas potential	Stärk befintlig attraktivitet	Försköna kvarterets yttre
10	Stärk befintlig attraktivitet	Stärk kopplingen mellan gatorna	Stärk befintlig attraktivitet

I områdesanalysen av området Nyckeln nämns två av syftena i alla tre modellernas övre skikt. Syftet ”Stärk kvartersentréerna” innebär att tillföra huvudentrén en välkomstskylt och en blomsterplantering som skapar identitet, omgestalta mötesplatsen vid trappentrén i sydväst för bättre funktion och trivsel och gallra sly utmed trappan i sydväst för ökad kontakt mot Hagsätravägen. Då detta anses kosta lite i förhållande till de andra syftena och samtidigt rankas som ett syfte i det högre skiktet av alla tabellerna kan ett stärkande av kvartersentréerna anses vara ett bra prioriteringsval. Även syftet ”Funktionella och tillgängliga cykelrum” hamnar i det övre skiktet av alla tre modellerna och innebär åtgärder som att ersätta trapporna till källarna med asfalterade eller plattlagda gångar, bredda nedfarten så att en cykel enklare kan tas ner, komplettera cykelrummen med cykelskjul på gården med möjlighet till fastlåsning i ramen och bakhjul och tillföra moderna cykelställ till cykelrummen för möjlighet till bättre ordning. Tre andra syften är nämnda i det övre skiktet av två av modellerna. Syftet ”Försköna kvarterets yttre” prioriteras som nummer ett av både den sociala modellen och UUS:s modell och innehåller åtgärder som att renovera fasader och balkonger på femtiotalshusen, ersätta några av de höga tallarna som skuggar balkonger och uteplatser med nya lägre träd, omgestalta trapphusentréerna på Kvistbrogatan 1-23 och Askersgatan 2-8 genom att skapa en inglasad entré och markera entréerna med avvikande markbeläggning och

trivsamma planteringar utmed fasaden. Den yttre skillnaden mellan de nybyggda vita höghusen och de gamla femtiotalshusen är stor och märks tydligt vid ett första besök till området. Då förslaget är prioriterat som nummer ett av både den sociala modellen och UUS:s modell bör förslaget anses bli prioriterat trots att den ekonomiska listan rangordnar det som ett dyrare alternativ. Syftet ”Användbara gårdar” har prioriterats som nummer två av både den sociala modellen och av UUS och hamnar strax under det övre skiktet i den ekonomiska modellen. Syftet innebär att stärka attraktiviteten på de bilfria gårdarna genom att tillföra ytterligare aktiviteter, ta bort mattpiskställningar till fördel för mer intressanta aktiviteter som grillplats, lekplats, sittgrupper eller planteringar, omgestalta gårdarna på norra Kvistbrogatan genom att minska parkeringsytan och utveckla gårdens innehåll, förslagsvis flytta gårdsparkeringarna på norra Kvistbrogatan till grönområdet norr om bostadshuset till fördel för större gårdar, skapa en gård för boende på Askersgatan genom att flytta 7-dygnsparkeringen till snedparkeringar utmed gatan och skapa trivsammare belysning på gårdarna. Av samma anledning som tidigare bör de ekonomiska aspekterna i detta syfte vägas upp av att syftet prioriteras högt av både UUS och den sociala modellen. Syftet ”Skapa en känsla av kvartersgata” innebär att tillföra trafiklugnande insatser så som skyltar, väggupp, planteringslådor eller skiftande ytbeläggning och att smalna av Askersgatan genom att anlägga nya parkeringsplatser snedställt från vägen. Flera respondenter har angett att området har för lite parkeringsmöjligheter, vilket skulle kunna tillgodoses om nya parkeringsplatser läggs utmed Askersgatan. En respondent sade också att området är otryggt för barn och med trafiklugnande insatser borde området bli mer barnvänligt. Fem syften har alltså nämnts två eller tre gånger i det övre skiktet av modellerna för Nyckeln: Stärk kvartersentréerna, Funktionella och tillgängliga cykelrum, Försköna kvarterets yttre, Användbara gårdar och Skapa en känsla av kvartersgata. Å andra sidan är syftet ”Trivsamma gemensamhetsutrymmen” också ett syfte som bör avvägas att bli högre prioriterat. Syftet hamnar precis i det övre skiktet av UUS modell och precis under det övre skiktet av den sociala modellen. I syftet ingår bland annat att ersätta tvättstugans frostade glasrutor och galler med okrossbart glas. Flera respondenter har påpekat att det inte är tillräckligt med endast en tvättstuga i området, vilket skulle kunna ingå i syftet med att stärka trivsamtheten i gemensamhetsutrymmena. Flera respondenter har även påpekat att grovsopshanteringen är bristfällig och grovsoprummet är dåligt skött, något som också skulle kunna kopplas till detta syfte. ”Trivsamma gemensamhetsutrymmen” skulle utifrån invånarnas synpunkter kunna bli högre prioriterat och hamna i det övre skiktet, eventuellt i utbyte mot att ett syfte som t.ex. inte är lika önskvärt av invånarna tas bort.

Figur 5: Prioritering av åtgärdsförslag för Nyckeln. I denna modell kunde inte lika tydliga prioriteringar hittas som i modellen för Ervallakroken, varför en cirkel som representerar "likvärdighet" mellan syftena har utformats istället. Syftet "Trivsamma gemensamhetsutrymmen" anses ha stöd från invånarna och kan tas in i dessa fem högre syftena, eventuellt mot att ett syfte med mindre stöd från invånarna tas bort, därav syftets placering i utkanten av modellen.

De syften som inte ingår i det övre prioriteringsskiktet är Stärk kopplingen mellan gatorna, Utnyttja uteplatsernas potential, Utnyttja omgivningarna, Stärk befintlig attraktivitet och möjligtvis Trivsamma gemensamhetsutrymmen. Precis som i diskussionen kring prioriteringsval för Ervallakroken innebär dessa prioriteringsval inte att dessa övriga syften ska åsidosättas helt utan istället kan de förslagsvis komma in i ett senare skede av utvecklingen av området Nyckeln.

3.3 Metoddiskussion – lärdomar och problematik på vägen

I detta kapitel diskuteras den problematik och de funderingar som uppkom under arbetet med fallstudien. Aspekter av empiri och teori som har varit problematiska eller bidragit till eftertanke ges här mer utrymme för diskussion och utveckling.

Medborgardeltagandets komplexitet

Boverket (2004) uppmanar till ”fantasi och okonventionella” metoder för att engagera medborgarna. Spontanintervjuerna visade sig vara ett lyckat tillvägagångssätt för att uppnå detta engagemang. Valet baserades på svårigheten i att få kontakter etablerade genom Stockholms hem eftersom de inte hade kontaktnät till den befolkningssammansättning som önskades i enlighet med den demografiska förundersökningen, varpå beslut togs att försöka möta invånarna i deras kvarter istället. Ett annat problem som redan på förhand hade reflekterats över vad gäller medborgardeltagande var att invånarna inte alltid är intresserade av att involvera sig i planeringsarbete (Löfberg, 1980). I många artiklar och uppsatser om medborgardeltagande rapporteras om möten och samråd där deltagarantalet varit litet och där de personer som dykt upp ofta representerats av en och samma befolkningsgrupp, t.ex. pensionärer. Personliga reflektioner utifrån de spontanintervjuer som utfördes i Rågsved och tidigare erfarenheter av medborgardeltagande är att det kan vara svårt att engagera invånare om det krävs ett agerande från dem själva genom att t.ex. närvara på möten eller fylla i enkäter, något som kan kräva mycket tid i anspråk. UUS påpekade också att de inte utförde särskilt många intervjuer med hushållen då detta var alltför tidskrävande men att de ibland kom i kontakt med nyfikna personer på gatan när de observerade området. I de spontanintervjuer som utfördes i denna fallstudie inhämtades ett mycket större deltagarantal än författaren hade trott. Då denne inte kom med enkäter eller informationslappar eller krävde någon större form av agerande från invånaren blev responsen mycket positivare än vad erfarenheter från andra metoder visat. Genom att invånarna bara ombads besvara en enda fråga och fick lov att prata fritt utifrån denna, upplevdes det mycket lätt att fånga in invånarna i Rågsved. Det var även en fördel att möta invånarna ute i området eftersom respondenten och författaren då kunde peka och berätta kring saker som invånaren ville trycka på. Valet att utföra spontanintervjuer måste därför ses som en bra metod vid undersökningar om boendemiljön och rekommenderas till UUS i deras fortsatta arbete.

Svårigheterna med sådana här korta intervjuer är att det ibland kan förekomma missuppfattningar om frågorna. Om personen inte förstod begreppet ”fysiska miljön” eller vad som avsågs med boendemiljön försökte detta exemplifieras genom att ange lekplats, parkering och rabatter som

sådana element vilket ibland bidrog till att respondenten började prata om just lekplatsen, vilket kanske egentligen inte var det största problemet som personen upplevde. Problemet kan också, vilket diskuterats utifrån Löfberg (1980), vara att invånarna saknar tillräcklig kunskap för att kunna ge uttryck för sina tankar om planeringsfrågor. De Laval (1997) har i sin avhandling testat olika former av medborgardeltagande och kommit fram till att gåturer är en väldigt lyckad deltagandeform. Gåturerna kan på sätt och vis liknas vid spontanintervjuerna då båda rör sig ute i närmiljön och möjlighet ges att konkret peka på brister och möjligheter i områdets fysiska miljö. De Laval (1997) tar dock upp aspekterna kring årstid, tidpunkt och väderlek vid gåturerna, vilket också var något som märktes vid spontanintervjuerna i Rågsved då dessa utfördes när det fortfarande var snö ute. Flera av respondenterna påtalade brister med just snöröjningen, något som antagligen inte hade kommit upp i lika stor utsträckning om intervjuerna gjorts under sommarhalvåret. Detta är något man bör vara medveten om när man utför gåturer eller spontanintervjuer, oavsett om man har möjlighet att välja tidpunkt och årstid eller inte.

En motsättning mot att involvera medborgarnas eller brukarnas åsikter i planering kan vara att planering ofta ska sträva efter långsiktighet och att det av denna anledning kan vara bättre att de yrkesverksamma analyserar kring och uppskattar brukarnas användning och behov av ett område istället för att direkt involvera invånarna i området (Löfberg, 1980). Detta är dock en process som inte får medhåll i denna uppsats då författaren anser att aktuella brister i boendemiljön bör relateras till upplevelser från de invånare som vid tidpunkten bor i området då dessa har värdefulla kunskaper om sitt närområde. Författaren anser också att framtida användning inte med säkerhet kan förutses, varför argumentation baserad på framtidsscenarioer inte tagits in i denna uppsats.

Validitet och reliabilitet i fallstudien

Svårigheten i att utföra en fallstudie ligger i att andra metoder ofta är mer utförligt beskrivna och färdiga mallar för metoderna är framtagna, något som saknas vid utförandet av en fallstudie (Yin, 2009). Genom framtagandet av de olika prioriteringsmodellerna belystes vilka relevanta aspekter som skulle kunna föras in i prioriteringsarbetet och utifrån en analys av dessa modeller kunde vissa syften prioriteras högre än andra. Då problemformuleringen kunde besvaras utifrån de valda mätverktygen – intervjuer, observationer och prioriteringslistor - kan validiteten för fallstudien i Rågsved stärkas.

Reliabiliteten i fallstudien av Rågsved kan dock inte styrkas lika väl. Fallstudie som metod har fått kritik för att den ofta bara återger ett eller ett fåtal fall, vilket leder till att en generalisering av processen och resultatet blir svårt (Yin, 2009). Då prioriteringsprocessen som undersöktes i denna uppsats innefattar svårdefinierade begrepp som ”värdering” och ”medborgerligt inflytande” och då varje stad och tätort har en egen unik identitet blir resultatet av fallstudien i Rågsved sannolikt inte detsamma om processen skulle upprepas. Detta får dock stöd av Yin (2009) som anser att det är viktigt att komma ihåg att en fallstudie inte ska tolkas som tillämplig på fler andra fall utan bör ses som en metod med målet att utveckla och generalisera teorier. I detta fall har teori och empiri kring prioriteringsarbete i samhällsplanering och områdesanalyser testats och utvecklats och målet med att belysa arbetsprocessen med utveckling av områdesanalyser har uppnåtts. Resultaten av prioriteringsarbetet hade dessutom som mål att bli rekommendationer för UUS i deras fortsatta arbete, avsikten var inte att prioriteringsarbetet skulle visa exakta resultat.

Värderingsarbetets många ansikten

Som tidigare tagits upp är problemet med värderingar i prioriteringsarbete att ordet är personligt förankrat och att resultaten av en värdering därför skiftar (Hermerén, 1980). Bedömningskriterierna relateras till den person som utför analysen eller tar beslut om avvägningar och bedömningarna görs i förhållande till personens roll i processen (Reimers, 1980). Viktigt är därför att vara klar över vad man utgår från när man värderar, vem som värderar och vad som ska värderas. De värderingar som gjorts av åtgärdsförslagen på Ervallakroken och Nyckeln, när det kommer till den sociala och den ekonomiska modellen, har gjorts utifrån författarens personliga bedömningar av området baserat på observationer och möten i Rågsved. Därmed kommer dessa modeller medvetet eller omedvetet att utgå från författarens personliga referenser, trots sitt syfte att inneha ett mer objektivt förhållnings-sätt till Rågsved än UUS. Hade modellerna utformats av en annan person, vare sig denne är student inom Byggd Miljö eller inte, hade resultaten med största sannolikhet blivit mer eller mindre annorlunda. Detta bör kommas ihåg då det prioriteringsarbete som utformas i områdesanalyser endast ska vara rekommendationer till uppdragsgivarens fortsatta arbete.

Analysen av den sociala modellen

Problemet med sociala frågor är att de ofta nämns i internationella överenskommelser och deklARATIONER men begreppet utvecklas inte tillräckligt. Då en social konsekvensbeskrivning utformas efter den kontext den ska användas i leder detta också till att begreppet kan bli svårdefinierat och en utvärdering av SKB:n kan i slutändan bli svår (IAIA, 2003). Problemet kan liknas vid svårigheten kring begreppet värdera, då sociala frågor också ofta är personligt förankrade.

Detta gör att de sociala modeller som presenterats i denna studie värderar åtgärdsförslagen utifrån författarens referenser inom fysisk planering, vilket bör kommas ihåg under läsningen. Den ekonomiska modellen utgår också från författarens avvägningar men i denna modell är det lättare att vara kritisk mot prioriteringsordningen då åtgärderna skulle kunna räknas ut och en exakt modell skulle kunna uppnås.

En annan kritisk hållning mot sociala konsekvensbeskrivningar är också att riktlinjer och principer för att utforma sociala konsekvensbeskrivningar ofta är framtagna genom en process som inte inkluderar deltagande (IAIA, 2003). Detta innebär att de personer till vilka riktlinjerna och principerna ska riktas ibland inte involveras. Av denna anledning var det viktigt att även invånarna involverades i fallstudien men då den sociala modellen utgick från redan förutbestämda åtgärdsförslag, var valet medvetet att inte involvera medborgarna i direkt koppling till den sociala modellen. En sådan involvering hade kunnat förbise viktiga tankar om åtgärdsförslag från invånarna som inte framkommit i UUS:s områdesanalys.

Problematik kring analys av prioriteringslistorna

Inför sammanställningen av resultaten från de olika prioriteringsmodellerna trodde författaren till denna uppsats att likheter och skillnader till viss del skulle vara mer givna än andra. Bland annat antogs att UUS:s modell, som utgick från vad området i fråga behövde, och den sociala modellen, som utgick från vad invånarna antogs behöva, skulle vara mer samstämda med varandra än med den ekonomiska modellen. Tanken var sedan att de sociala fördelarna relativt enkelt skulle kunna vägas mot de ekonomiska utgifterna, likt en Cost-Benefit analys. De resultat som presenterats ovan visar att de antaganden som gjordes av författaren inte helt stämde överens med det slutgiltiga resultatet och tabellerna visade en större spridning av resultaten. Men att de tre modellerna skiljde sig åt på olika sätt är nästan mer intressant för slutsatserna. Detta gjorde att analysen och diskussionen kring avvägandena fick bli tydligare.

En viktig aspekt som bör lyftas är också att klargöra syftet med analysen innan prioriteringsarbetet påbörjas, för att avvägningarna sedan ska kunna underlättas. Förhoppningen med prioritering är att den ska bli så relevant som möjligt för uppdragsgivaren och att den vid överlämnandet ska kunna argumentera för att vissa åtgärder bör väga tyngre än andra och visa en rangordning av förslag som inte alltid är uppenbar för uppdragsgivaren.

3.4 Rekommendationer till UUS

Nedan följer de rekommendationer som författaren kommit fram till genom fallstudien av Rågsved, rekommendationer som UUS ska kunna ta med sig i deras fortsatta arbete med områdesanalyser.

Klargör syftet med områdesanalysen: Områdesanalysen av Rågsved gjordes efter beslut om särskild förvaltning, då området rapporterats haft problem med bland annat nedskräpning och otrygghet. Detta syfte skulle dock kunna klargöras än mer då samhällsvetenskapliga ämnen inte alltid har tydliga uttalade målformuleringar – en problematik som även får stöd av Hermerén (1980). Att området ska ”utvecklas positivt”, vilket anges i UUS:s rapport, bör därmed förtydligas. UUS har angett att Stockholmshem önskade att området skulle fungera bättre för både fastighetsbolaget och invånarna. Dessa intressentgrupper kan ha helt olika åsikter om vad ”bättre” och ”positiv” innebär, och av denna anledning bör syftet vara klargjort mellan parterna från start.

Klargör intressenterna: Det är inte bara uppdragsgivarens önskemål och UUS:s expertkunskap som bör vara grund för de åtgärder som föreslås i UUS:s områdesanalyser. UUS arbetar mycket med att intervjua lokala aktörer som t.ex. hyresgästföreningen, polisen, skola och fritidsgårdar. Detta är viktiga aktörer för området men de representerar inte alltid invånarna. Att intervjua de boende om deras åsikter är en stark rekommendation som komplement till planeringsexperternas kunskaper. Att utföra spontanintervjuer har i denna uppsats visat sig vara en mycket lyckad metod. I UUS:s fortsatta arbete rekommenderas dock att fler spontanintervjuer görs för att underlaget ska bli större, en sådan undersökning var tyvärr inte möjlig i denna studie. I UUS:s fortsatta arbete bör invånarna involveras i ett tidigt skede av processen.

Låt syftet stärka prioriteringsförslagen...: I fallstudien av Rågsved blev de sociala delarna styrande över de ekonomiska, då syftet med områdesanalysen, efter visst förtydligande, handlade om att bland annat öka trivsel och trygghet i området. I det fortsatta arbetet med prioriteringsförslag i områdesanalyser bör man låta syftet stärka de argument man för.

...men glöm inte andra planeringsaspekter: Genom att belysa och diskutera andra aspekter som påverkar realiserandet av åtgärdsförslagen än den aspekt som stödjer syftet, ges förslaget större relevans hos uppdragsgivaren. I det här fallet belystes de ekonomiska aspekterna utifrån Stockholmshems åsikter om prioriteringsarbete och lagen om allmännyttans nya villkor. Om inga ekonomiska aspekter skulle synliggöras i fallstudien av Rågsved skulle uppdragsgivaren kunna anta att ett förslag verkar för dyrt och komplicerat att realisera. Genom att, likt arbetet med Cost-Benefit

analys och konsekvensbeskrivning, synliggöra ekonomiska utgifter i relation till sociala vinster kan argument föras för att kostnaderna skulle kunna vändas till lönsamma investeringar för uppdragsgivaren. Exempel på andra alternativa planeringsaspekter utifrån denna fallstudie är tids- och vinstperspektiven för Stockholmshem som inte fullt ut kunde diskuteras i denna uppsats.

Demografisk beskrivning: I samband med att boende involveras bör också en demografisk beskrivning av området tas fram, för att medborgardeltagandet ges en chans att spegla befolkningssammansättningen i området. De invånare som UUS intervjuade i sina områdesanalyser hade ofta koppling till hyresgästföreningarna i området. Som tidigare nämnts är medlemsammansättningen i dessa inte alltid representativ för området. Genom att utföra en demografisk bakgrundsbeskrivning av området kan man få en överblick över vilka personer som bör involveras. Viktigt är dock att inte låta den demografiska bakgrundsbeskrivningen helt styra valet av intervjupersoner. Detta skulle kunna medföra att minoritetsgrupper som kanske inte tydliggörs i statistiken kan glömmas bort. Boverket (2004) skriver att tillgänglighet i närmiljön för exempelvis rörelsehindrade måste tillgodoses för att dessa personer inte ska bli socialt isolerade.

Reflektera över alternativen: Resultatet av studien ovan visar att beroende av vilken utgångspunkten är och vilka personliga referenser som görs, kommer värderingarna att formas efter dessa referenser. Rekommendationen till UUS blir att medvetandegöra vilka olika utgångspunkter för värderingsarbete som kan vara relevanta för projektet i fråga och att inkludera och reflektera över dessa aspekter i analysen av åtgärdsförslagen. Detta för att rekommendationerna ska bli så effektiva och välargumenterade som möjligt.

En enhetlig modell...: Den arbetsprocess som redovisades ovan kombinerar synpunkter från författaren, UUS och invånarna. I den modell som UUS rekommenderas göra är det endast UUS som kommer att utföra förslagen, men med rekommendation om invånarnas involvering redan från start. I UUS fortsatta arbete rekommenderas att modeller likt de som presenterats här, fungerar som förarbete och att en mer enhetlig och tydlig modell redovisas i UUS:s slutliga områdesanalys. I denna uppsats indikerades endast vilka fem förslag som borde prioriteras högre än andra utan att ange exakt ordningsföljd eftersom det var arbetsprocessen som var fokus för uppsatsen. I UUS:s fortsatta arbete kan dessa förslag prioriteras än mer, utifrån UUS:s kunskap om området, invånarnas deltagande och uppdragsgivarens önskemål och riktlinjer.

4 Slutsats

Syftet med den här studien var att belysa arbetsprocessen med att utveckla prioriteringsförslag i områdesanalyser gjorda av UUS utifrån fallstudien av områdesanalysen av Rågsved. Svaret på huvudfrågan är att genom att väga olika aspekter av samhällsutveckling mot varandra och mot syftet för själva områdesanalysen, dvs. de sociala aspekterna, *kan* vissa åtgärder ges prioritet över andra. För att kunna göra detta anser jag dock att UUS bör inkludera även medborgarna i en sådan process och andra aspekter som kan påverka realiseringen av åtgärdsförslagen, i det här fallet de ekonomiska aspekterna, bör vägas in. De lärdomar som författaren ville ta med sig från denna undersökning var hur teoretisk kunskap appliceras på verkliga situationer och projekt. Detta att kunna ta de teoretiska idealen av en hållbar utveckling och se hur dessa samspelar i en verklig planeringsprocess är något som har bidragit till värdefullt kunskapsutvecklande. Slutsatserna som dragits är att arbetsprocessen med stadsutveckling och prioriteringsavväganden i utvecklingsarbete är väldigt komplex. Studien har nästan väckt lika många frågor som den besvarat. Frågor som inte har getts exakta svar är bland annat hur man bör involvera medborgarna, vilka olika prioriteringsaspekter som bör införas i processen och vilka avväganden i prioriteringsprocessen som väger tyngre än andra. Dock har uppsatsen kunnat tydliggöra vissa riktlinjer för ett prioriteringsarbete och dessa tankar reflekteras i de rekommendationer till UUS som redovisats ovan. Dessa rekommendationer och de tankar de reflekterar är lika värdefulla för mig som student inom Byggd Miljö och författare till denna uppsats, som jag hoppas att de kommer att vara för UUS. Slutsatsen är att bedömningar måste göras utifrån varje enskilt fall men rekommendationerna är ett bra verktyg i processen med att utveckla områdesanalyser.

Rekommendationen till UUS är att utveckla prioriteringsförslag som publiceras i områdesanalyserna innan överlämnandet till uppdragsgivaren. Uppdragsgivaren har i slutändan beslutandemakt, men med UUS:s kunskaper om området kan dessa beslut påverkas och andra förslag än de som var tänkta kan hamna i handlingsplanen. Prioriteringsarbete kan, likt en konsekvensbeskrivning, leda till att onödiga kostnader för felaktiga beslut undviks. För att så bra prioriteringar som möjligt ska göras, föreslås UUS i sitt prioriteringsarbete ta in olika aspekter av värderings- och prioriteringsarbete, likt de sociala och ekonomiska aspekter som visats i denna uppsats. Invånarna bör också inkluderas som en viktig part i detta värderingsarbete. Genom synliggörandet av dessa olika aspekter kan UUS förstärka resultatet av sitt analysarbete, vilket kan leda till att utvecklingen av det specifika området i slutändan blir så effektivt och relevant som möjligt, dels för uppdragsgivaren men också för brukarna.

5 Källförteckning

Adjaye, John Asafu- (2005), *Environmental economics for non-economists: techniques and policies for sustainable development*, Hackensack: World Scientific Publishing Co.

Barrow C.J. (1997), *Environmental and Social Impact Assessment*, London: Arnold, a member of the Hodder Headline Group

Boverket

a: www.boverket.se/Planera/Kommunal-planering/, granskad 2010-08-31, hämtad 2011-04-27

Boverket, (2004): *Hållbara städer och tätorter i Sverige – förslag till strategi*, Karlskrona: Boverket

Boverket (2006): *Lär känna din ort! - metoder att analysera städer och stadsdelar*, Karlskrona: Boverket

de Laval Susanne (1997), *Planerare och boende i dialog, metoder för utvärdering*, Stockholm: Institutionen för Arkitektur och Stadsbyggnad, KTH

Edström Nina och Plisch Emil (2005), *En känsla av delaktighet, en studie av underifrånperspektivet i storstadssatsningen, Tumba: Mångkulturellt centrum*

Ejvegård, Rolf (1993), *Vetenskaplig metod*, Lund: Studentlitteratur

Girard Luis Fusco, Forte Bruno, Cerreta Maria, De Toro Pasquale, Forte Fabiana (2003): *The human sustainable city*, Farnham: Ashgate Publishing, Limited

Hermerén Göran (1980), *Några logiskt distinkta steg i planeringsprocessen*. I Hermerén G (red.), *Att värdera Byggd Miljö*, Stockholm: Statens Råd för Byggnadsforskning, R39:1980

IAIA (2003), *SOCIAL IMPACT ASSESSMENT, International Principles*, Special Publication Series No 2, May 2003

Karlsson Ove, (1995): *Att utvärdera – mot vad?*, Stockholm: HLS Förlag

Löfberg Arvid (1980), *Värderingars utveckling och planeringsarbetets uppläggning*. I Hermerén G (red.), *Att värdera Byggd Miljö*, Stockholm: Statens Råd för Byggnadsforskning, R39:1980

Regeringen

a: Prop. 1997/98:165, *Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet*,

b: Prop. 2009/10:185, *Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag och reformerade hyressättningsregler*,

Reimers Rolf (1980), *Värderingsmoment i planeringsprocessen*. I Hermerén G (red.), *Att värdera Byggd Miljö*, Stockholm: Statens Råd för Byggnadsforskning, R39:1980

SCB

a: Pressmeddelande från SCB, 2008-02-04 Nr 2008:02,

hämtad från www.scb.se/Pages/PressRelease____226686.aspx, hämtad 2011-04-25

b: www.scb.se/Pages/TableAndChart____303797.aspx, senast uppdaterad 2011-01-28, hämtad 2011-05-12

Stockholmshem

a: Intervju med områdesvärd, 2011-03-16

Stockholms stad (2008), *Lägesrapport angående områden med särskild förvaltning*, ärende 11, 2008-11-06, rapport till styrelsen för Stockholmshem författad av Pelle Björklund

Stockholms Stad

a: www.stockholm.se/OmStockholm/Forvaltningar-och-bolag/Stadsdelsforvaltningar/hasselby-vallingby/Historik/, senast uppdaterad 2008-05-05, hämtad 2011-05-04

b: www.stockholm.se/OmStockholm/Forvaltningar-och-bolag/Stadsdelsforvaltningar/Enskede-Arsta-Vantor/Om-Enskede-Arsta-Vantor/Ragsved/, senast uppdaterad 2010-09-13, hämtad 2011-03-10

c: www.stockholmshem.se/Boende/Vara-omraden/Soderort/Ragsved/ , 2011-03-15
d: *Lokalt utvecklingsavtal för 2011 mellan staten och Stockholms stad för ett urbant utvecklingsarbete*, författad av Joakim Larsson, PM 2011:33

Sveriges Kommuner och Landsting

www.skl.se/vi_arbetar_med/tillvaxt_och_samhallsbyggnad/bostader_1/allmannyttansvillkor,
granskad 2011-01-13, hämtad 2011-05-12

Södertörns Högskola

webappo.sh.se/C1256C9300756F52/tmt.view/C487863CE8410087C125723D0047BFE1?open&ref=DAF73E47FFF38B08C125724300546AD8;/C1256C8A0066623D/911D4743A30D0608C1256CFC00608EBB, uppdaterad 2006-06-28, hämtad 2011-05-13

Urban Utveckling och Samhällsplanering

a: www.urbanutveckling.se/om-uus, 2011-03-10

b: Intervju med UUS, 2011-03-07

Urban Utveckling och Samhällsplanering (2010), *Områdesanalys av Rågsved*, Stockholm (rapport erhållen från Urban Utveckling och Samhällsplanering, UUS, publicerad i juni 2010)

USK, Stockholms stads statistik- och utredningskontor AB

a: www.usk.stockholm.se/tabellverktyg/tv.aspx?projekt=omradesfakta&omrade=21303, 2011-03-04

b: Mailkorrespondens med USK AB, 2011-03-07

Widerberg, Karin (2002), *Kvalitativ forskning i praktiken*, Lund: Studentlitteratur

Yin Robert K. (2009), *Case Study Research, Design and Methods*, London: SAGE Publications

6 Bilagor

Bilaga 1 Åtgärdstabell Ervallakroken

Syfte	Åtgärd
Stärk områdets attraktivitet	<ul style="list-style-type: none">• Byt ut balkongfasaderna för ett nytt uttryck.• Gallra söderslätten på sly för ökad kontakt med centrum.• Ersätt upptrampade stigar i söder med entrétrappor till kvarteret.• Skapa etagelägenheter på dagens vindsvåning med förråd alternativt skapa en gemensam takterrass.
Trygg, säker och trivsamt gatumiljö	<ul style="list-style-type: none">• Välkomna boende och besökande till kvarteret med en plantering i slutningen väster om infarten.• Skapa markerade övergångar från bostadshuset till kvarterets gård.• Smalna av gatan genom att anlägga en bredare trottoar.
Ren och snygg parkering	<ul style="list-style-type: none">• Omförhandla uthyrningen av parkeringsgaragen för att endast hyra ut till hyresgäster i kvarteret och endast ett garage per lägenhet.• Samtala med Stockholms Stads Parkering AB och Trafikkontoret om möjligheten att ändra 7-dagarsparkeringen till 24-timmarsparkering för att slippa långtidsparkerade bilar och smutsiga ytor.• Påverka Stockholms Stads Parkering AB att öka parkeringskontrollerna på platsen för att undvika parkering ut med gatan.
Säker cykelparkering	<ul style="list-style-type: none">• Avvara ett parkeringsgarage i varje garagelänga och bygg istället tillgängliga och säkra cykelrum.• Vid en förändring av avfallshanteringen föreslås även grovsoprummet byggas om till cykelrum.• Komplettera cykelrummen med cykelskjul alternativt nya cykelställ, med möjlighet till fastlåsning i ramen och bakhjulet, vid trapphusentréerna.
En större gård med fler aktiviteter	<ul style="list-style-type: none">• Skapa ett soldäck/soltrappa längs gårdens söderslutning.• Tillför nya planteringar längs slätten i öster för en färgupplevelse.• Stärk upplevelsen av gården kvällstid med ny belysning.• Genomför TEMAs förslag om att ersätta de fem p-platserna vid 27:an med en grillplats.• Skapa ny gårdsyta genom att dels vända 7-dygnsparkeringen och placera den utmed gårdens sydvästra del och dels genom att tillföra ett begränsat antal kantstensparkeringar utmed gatan.
Förenklad grovsopshandling	<ul style="list-style-type: none">• Förlägg en underjordisk grovsopshandling till en öppen yta utomhus med stora inkast för de olika soporna. Förslagsvis placering är ovan förvaltningshuset mellan Ervallakroken 5 och 11.
Trygga och trivsamma trapphusentréer	<ul style="list-style-type: none">• Stärk entréernas privata karaktär med plattlagda gångar ända ut till trottoaren.• Tillför nya större nummerskyltar vid entréerna.• Tillför sittgrupper på grönytorna vid entréerna.• Avgränsa grönytorna från offentlig mark med häckar eller staket.• Ta bort tidningsinsamlarna vid varje entré.• Tillför planteringar på kala ytor.• Tydliggör utpekade entréer med inglasade entréer synliga från gatan.
Stärk grannkontakten och gemenskapen	<ul style="list-style-type: none">• Utveckla gårdens aktiviteter för spontana möten mellan hyresgäster.• Skapa en allmän mötes- och festlokal för ökad gemenskap, t.ex. i Axets centrum.• Stärk kontakten mellan hyresgästerna och förbättra boendemiljön genom att utse trapphusvärdar som har tät kontakt med Stockholmshem.
Ta tillvara på omgivningarna	<ul style="list-style-type: none">• Använd söderslätten för en publikterrass till fotbollsplanen alternativt till ett skogsäventyrslandskap för lek.• Påverka stadsdelsförvaltningen att rusta upp parkytan väster om kvarteret.

Bilaga 2 Åtgärdstabell Nyckeln

Syfte	Åtgärd
Stärk kvartersentréerna	<ul style="list-style-type: none"> Tillför huvudentrén en välkomstskylt och en blomsterplantering som skapar identitet. Omgestalta mötesplatsen vid trappentrén i sydväst för bättre funktion och trivsel. Gallra sly utmed trappan i sydväst för ökad kontakt mot Hagsätravägen.
Försköna kvarterets yttre	<ul style="list-style-type: none"> Renovera fasader och balkonger på femtiotalshusen. Ersätt några av de höga tallarna, som skuggar balkonger och uteplatser, med nya lägre träd. Omgestalta trapphusentréerna på Kvistbrogatan 1-23 och Askersgatan 2-8 genom att skapa en inglasad entré. Markera entréerna med avvikande markbeläggning och trivsamma planteringar utmed fasaden.
Trivsamma gemensamhetsutrymmen	<ul style="list-style-type: none"> Tillför bättre ventilation i trapphusen. Markera barnvagnsrummen med en skylt. Installera rörelsestyrd belysning i källare- och förrådsutrymmen. Ersätt tvättstugans frostade glasrutor och galler med okrossbart glas.
Funktionella och tillgängliga cykelrum	<ul style="list-style-type: none"> Ersätt trapporna till källarna med asfalterade eller plattlagda gångar. Bredda nedfarten så att en cykel enklare kan tas ner. Komplettera cykelrummen med cykelskjul på gården (möjlighet till fastlåsning i ramen och bakhjul). Tillför moderna cykelställ till cykelrummen, för möjlighet till bättre ordning.
Användbara gårdar	<ul style="list-style-type: none"> Stärk attraktiviteten på de bilfria gårdarna genom att tillföra ytterligare aktiviteter. Ta bort mattpiskställningar till fördel för mer intressanta aktiviteter så som grillplats, lekplats, sittgrupper eller planteringar. Omgestalta gårdarna på norra Kvistbrogatan genom att minska parkeringsytan och utveckla gårdens innehåll. Flytta förslagsvis gårdsparkeringarna på norra Kvistbrogatan till grönområdet norr om bostadshuset till fördel för större gårdar. Skapa en gård för boende på Askersgatan genom att flytta 7-dygnsparkeringen till snedparkeringar utmed gatan. Skapa trivsammare belysning på gårdarna.
Stärk kopplingen mellan gatorna	<ul style="list-style-type: none"> Beskär buskarna som kantar trappan mellan områdena. Ersätt trappans ledstång med rundade greppvänliga ledstänger. Belys trappan med ledljus. Skapa en naturlig gångväg från Askersgatans bostadshus till den gemensamma grillplatsen genom att ta bort en eller två förhryda parkeringsplatser.
Skapa en känsla av kvartersgata	<ul style="list-style-type: none"> Tillför trafiklugnande insatser så som skyltar, väggupp, planteringslådor eller skiftande ytbeläggning. Smalna av Askersgatan genom att anlägga nya parkeringsplatser snedställt från vägen.
Utnyttja uteplatsernas potential	<ul style="list-style-type: none"> Undersök möjligheten att utvidga uteplatserna på Askersgatan 18-28 med ca en till två meter. Avskilj uteplatserna från varandra för ökad privat känsla. Avskilj uteplatserna från offentlig mark med en mur och en häck Gallra ur högväxta träd i slänten mot parkleken Fjäders för ökat ljusinsläpp.
Stärk befintlig attraktivitet	<ul style="list-style-type: none"> Utnyttja de oanvända vindarna i punkthusen för etagelägenheter.
Utnyttja omgivningarna	<ul style="list-style-type: none"> Skapa en trappa från den lilla mötesplatsen mellan Askersgatan 28 och 30 till den soliga grönytan nedanför med koppling till parkleken. Undersök möjligheten till eventuellt samarbete med stadsdelsförvaltningen om upprustningen av parkleken Fjäders. Föreslå stadsdelsförvaltningen en simbassäng eller en plaskdamm vid parkleken Fjäders. Samtala med stadsdelsförvaltningen och idrottsförvaltningen om möjligheten att ersätta den nedgångna fotbollsplanen öster om Fjäders med en spontanidrottsplats.

Bilaga 3 Spontanintervjuer Ervallakroken

Man, 40-års åldern, från Afghanistan, boende i Rågsved och Sverige 6 år, småbarnsförälder.

Parkeringen är bra, framför allt att det är gratis parkering. Är rädd att de ska börja ta betalt för parkering. Han vill gärna att området ska bli renare och visar i rabatten där en massa cigarettfimpar har blivit kastade. Snöröjningen i vinter har inte varit bra och det har varit svårt att ta sig fram med barnvagn. Annars trivs han väldigt bra i området. Han tycker om att bo i Rågsved och på Ervallakroken och understryker att han trivs väldigt bra. Han tycker också om att bo nära sin släkt som bor i huset över gatan.

Kvinna, 38 år, svensk, bott i Rågsved till och från sen barndomen, jobbar på livsbutiken i Nyckelaxet, familj med tonårsbarn.

Snöröjningen har varit dålig i vinter. Hon tycker även att lekparken ligger fel då vägen som delar husen och lekplatsen hindrar tillgängligheten för barnen. Hon påpekar också att hon på senare tid märkt att varannan lampa i området är släckt på kvällen och tycker att detta tyder på att de inte är trasiga utan hon funderar på om de försöker spara energi. Detta leder till att området blir onödigt mörkt. I övrigt tycker hon att Rågsved har ett oförtjänt dåligt rykte. Hon rör sig inte ute så mycket på kvällar och nätter men hon känner inget obehag av att röra sig i området på dagen. De boende i området har en bra sammanhållning och hjälper varandra. Största förändringen i Rågsved sedan hon var barn är den stora inflyttningen av invandrare som hon anser är en väldigt stark förändring. Hon påpekar att det varken är positivt eller negativt för området utan helt enkelt en förändring.

Kvinna, 21 år från Sverige, boende i Rågsved sedan ½ år.

Kvinnan har hund och tycker att det är bra att det är så nära till naturen. Hon tycker att grannarna är trevliga. Hon tycker inte att snöröjningen har varit bra i vinter. Kvinnan önskar också att det fanns mer parkeringar och att de borde rusta upp lekplatsen. Dessutom tycker hon att de borde hålla bättre koll på lamporna, dessa är ibland släckta på kvällarna.

Man, 50 år, från Gambia, boende i Rågsved sedan 13 år och i Sverige sedan 22 år tillbaka, småbarnsförälder.
Snöröjningen har varit dålig menar han och pekar på den stora högen med snö som blivit placerad längs med parkeringen och lekplatsen. Han tycker också att lekplatsen borde bli bättre. Den är inte särskilt rolig, det borde finnas mer saker där. Hans barn leker hellre på andra sidan gatan i ett annat område. I övrigt trivs mannen bra i Rågsved.

Kvinna, 28 år, ej boende i Rågsved, jobbar som frisör i 2 ½ år i Nyckelaxet.

Centrumet Nyckelaxet är väldigt dåligt och gammalt och behöver renoveras. Om centrumet renoveras tror hon också att det kommer mer folk dit. Hennes uppfattning om Rågsved i övrigt är att det är ett otryggt område för barnfamiljer. På kvällarna är det mörkt och om barnen vill gå ut följer föräldrarna med. I Nyckelaxet har det även varit inbrott och området upplevs som ett problemområde. Ett dödsfall har också inträffat i närheten. Hon har hört att det har flyttat in kriminella gäng på Ervallakroken och det hon har haft kunder som kommit in och lagt sitt knark och vapen på salongen medan de blivit klipta. Kvinnan har inte sagt något av rädsla och menar att polisen inte kan göra något. Dock patrullerar polisen i området. Hon klagat på att Stockholms hem inte agerar alltid. Om hon ringer och felanmäler något kan det dröja en vecka innan de svarar eller så kommer de inte alls. Hon har också hört av de äldre att de är missnöjda med hur det ser ut i Nyckelaxet. Det stora centrumet är långt bort så de äldre som bor nära Nyckelaxet väljer hellre att gå hit p.g.a. det korta avståndet men de tycker det borde renoveras.

Man, 37 år från Irak, boende i Rågsved i 8 år och Sverige i 12 år, barnfamilj.

Mannen tycker om att det inte är så lugnt i området utan att det är livligt men påtalar samtidigt att svenskarna ofta vill ha det lugnt. Han tycker att parkeringen är bra men att många bilar blir stående för länge. Han tycker det är bra att det är gratis parkering. Han tycker att lekplatsen ska vara större.

Kvinna, 39 år av utländsk härkomst, boende i Rågsved sedan 25 år, barnfamilj.

Kvinnan tycker att parkeringen är bra och att det är bra att den är gratis. Däremot tycker hon att det är dåligt att vissa av bilarna som är parkerade där står där för länge.

Kvinna, i 35-års åldern av utländsk härkomst, barnfamilj, kunde inte prata bra svenska, har bott i Rågsved i 2 år.
Kvinnan tycker att allt är bra i området, har inga synpunkter på förändringar.

Kvinna, 45 år från Sverige, barnfamilj, har bott i Rågsved i 2 år.
Kvinnan säger att hon är nöjd med området. Hon tycker att det är bra kommunikationer och att det är nära till landet.

Bilaga 4 Spontanintervjuer Nyckeln

Kvinna, 45-års åldern från Somalia, bott i Sverige och Rågsved i snart åtta år, barn i tonåren, p.g.a. språkbarriärer kan missuppfattningar förekomma.

Kvinnan bor en trappa upp i hyreshuset. Hon pratar om lekplatsen i området, men säger inte om den är bra eller dålig. Hon förklarar att hon är missnöjd med att det bara finns en tvättstuga för hela området. Hon har svårt att boka tid och ibland går hon över till en väninna på Ervallakroken för att låna tvättstugan där. Hon vill gärna ha åtminstone en tvättstuga till i området. Annars tycker kvinnan att det är ett lugnt och bra område.

Man, 40-års åldern, från Polen, bott i Rågsved och Sverige i 4 år; pratar inte så bra svenska, intervjun gjordes på svenska och engelska.

Mannen är mycket nöjd med området han bor i. Han har inga klagomål och tycker framförallt att gratisparkeringen är mycket bra.

Kvinna, 65 år från Sri Lanka, har bott 17 år i Sverige varav drygt 10 i Rågsved.

Kvinnan berättar att hon jobbar natt så hon rör sig inte så mycket i Rågsved på dagen. Hon sover på dagarna och det hon då blir störd av i sin sömn är barnen som leker utanför. Annars tycker hon att det fungerar bra. Hon har inga problem med att röra sig i området när hon kommer hem på natten. Ibland under vintern har det varit problem med bussarna.

Kvinna, 21 år, från Irak, har bott i Sverige i 4 år, i sällskap med sin, 25 år, också från Irak, småbarnsförälder. De har bott i Rågsved i ca 6 månader.

Kvinnan berättar att hon gärna vill ha större parkering. Det är svårt att hitta platser och måste man ställa sig på gatan riskerar man istället att få böter. De önskar även en ramp upp till husen (de bor antagligen i de yttersta husen som vetter mot stora vägen som delar området från Ervallakroken). Rampen skulle i så fall önskas gå från utsidan, stora vägen, upp till husen. Som det är nu måste de gå runt om och uppför backen en bra bit med barnvagnen. De har sett att andra bostäder i området har ramper.

Man och kvinna, 33 och 31 år, barnfamilj, av utländsk härkomst, boende i Rågsved sedan 6 år tillbaka.

Mannen och kvinnan är generellt missnöjda med området och tycker, som de själva uttrycker det, att allt är dåligt. De är på väg att flytta därifrån. Bland annat tycker de att det är för lite parkeringsmöjligheter och att det är otryggt för barnen att gå ut själva. Det finns bara en tvättstuga i området, vilket de tycker är för lite.

Man, ca 2-års åldern från Somalia, boende i Rågsved och Sverige sedan 1 år, p.g.a. språkbarriärer fördes intervjun på engelska tillsammans med mannens släkting

Mannen tycker att allt är bra, han tycker om att han har släkten nära, han berättar att han har en kusin i området.

Kvinna, 31 år från Sverige, boende i Rågsved sedan 2/3 år tillbaka, flyttade in i de vita höghusen när de var färdigbyggda.

Kvinnan berättar att hon trivs väldigt bra men säger att hon "vet ju inte hur de andra har det" och syftar på de som bor i de äldre lägre husen i området.

Kvinna, 73 år från Sverige, boende i Rågsved sedan 52 år.

Kvinnan tycker att det är jobbigt att det är backigt i området eftersom hon är äldre. Hon tycker att grovsoprummet är dåligt. Det finns inga besöksparkeringar i området och det är även svårt för de boende att hitta parkering.

Kvinna, 48 år från Ryssland, boende i Rågsved sedan 3 år och i Sverige sedan 8 år.

Kvinnan säger att nyckeln till soprummet inte fungerar. Det är mycket snö och bilar som har parkerat längs med gatan och ibland upp på trottoarerna i området vilket gör att barnen måste gå på gatan. Att bilarna står på trottoaren hindrar även snöröjningen. Det finns även en hund i området som skaller hela tiden vilket stör de boende. Kvinnan tycker också att det behövs bättre lekplatser i området.

Man, 25 år från Sverige, boende i Rågsved sedan 1 år.

Mannen tycker att området är lugnt. Han tycker att det är långt till promenadområde. Mannen tycker också att grovsoprummet är dåligt, det är ingen sortering. Tvättstugan har han inga problem med.